# لە ژێر دەمامکی بۆتابووکردنی پێشمەرگەدا چی هەیە؟ ... هیوا خۆشناو

دەوڵەت، هێکخراو و ژمارەکان کە لە ڕووی ئەخلاقی، سیاسی و داهێنانەوە ئیفلاس دەکەن پێنا بە دوو شت دەبەن: یەکیان پیرۆز کردن، دووەمیان تابووکردنە. لەو دو هێگایەوە، ژمارە ئیفلاسبووکان لە لایەنگرانی خۆیانەوە تا دەگاتە هەبرانیان دەمکوت و سەرکوت دەکەن، بەبێ هیچ کامێک لەمانە هەتا هەتایی نین و هەر هەمووبان وەک ئیمپراتۆرێکی هێما چارنوسیان ڕوخان و ماڵکانیان دەکرێن بە مۆزەخانە.
لە باشووری کوردستاندا ٢٥ساڵە لە ژێرناوی پێشمەرگەدا سیستەمی گەندەڵی، ماکینەی دزی و بۆتانبردنی کوردستان ئەپارێزن. پارتی دیموکراتی کوردستان ئەندازیاری ئەو یارییەی پێشمەرگەیە، بەبێ یەکێتی و گۆڕان و ئەوانی دیکە کە فەرن بەوەی لە پڕاوێزی پارتی سیاسەت بکەن، لە جیاتی هەڵدانەوەی دەمامکەکە، خۆیان هەمان کار دووبارە دەکەنەوە. لە ڕاگەیاندنی هێفرانەدەمەوە بگرە تا پیرۆزکردنی پێشمەرگە، لەوێشەوە تا دەگاتە دەوڵەتی کوردی، جگە لە لاسایکردنەوەی پارتی و سیاسەتکردن لە سەبەری ئەودا هیچی دیکە نیە.

بەبێ پێشمەرگە لە کەنەوە تا ئێستا خاوەنی چەند کەسانێکی دەسز و بەئەمەک بوە و ئەوانە هەرگیز سەیان نەکردەتوە لە مردن، بریسیەتی و سەرمابوون، بەبێ لە کەتاییدا خراونەتە خزمەتی ماکینەی کوردایەتی خەڵکی و وەک ڕەن و بەنزیک بە ئەو ماکینەیە سوتێندراون کە ٢٥ ساڵە ئەوە بەرهەمکەیتی. لە ساتەوەختی شۆڕشی ئازیتەی شۆڕشگێڕانەی پە لە کەف و کوڵی کوردایەتی و ڕۆشنبیری هەستیاردا سەختە مرۆڤ بتوانە بە لەژیکی بیربکاتەوە و بنوسە یان قسە بکات، بەبێ با لەخەمان تێکنەدەین بە شکی گرینگ لەو کوردستانە بەناو ڕزگارکراوەکەی باشوور لە لایەن داگیرکەران بەبێ ئەبر. چەند ڕۆژێک بەر لە ئێستا چەند هاوڕێیەکی نزیک لە یەکێتی و گۆڕانم بینین خۆیان ئەیانگوت بۆتنیا وەاتی مسە زیاتر لە ١٠ بارگای ئیستیخباراتی لە سلەمانی هەیە. باشە ئەگەر مسی داماو ئەو هەمو بارگایەی لە سلەمانی هەبە، دەبە ئێران، تورکیا، ئەردون، سعودیە، قەتەر و سوریا چەند بارگای ئیستیخباراتی و

نەنیان لە بادینان و هەولێر هەبە؟ ئەی کەواتە پێشمەرگەی "پیرەز" لە کوێیە؟ ئایا پێشمەرگە لەسەدا چەند شتێی داگیرکەران و لە سەدا چەند شتێی ناوخۆی کردوە؟ بەر لە ئاپۆین و دوای ئاپۆرین پێشمەرگە توانیویەتی یەک بستە خاکمان بپارێزێ ئەگەر وەک زلهێز بە تانکو فڕۆکە و پارە لە پشتیوە نەوەستابە؟

**پێشمەرگە لای کە بەکاردەهێنرێ؟**

سەیر لەوەدایە کاتێک باسی پێشمەرگە دەکرێ، بەر لە پێشمەرگە دەسڕێ قوربەسەرەکان، ئەو کەسانە دەمیان دەکەنەوە کە لە ئاستیدا ئێژێک پێشمەرگە نەبونە، مەگەر لە ترسی سەربازی، یان لەبەر ئەوەی بیریەکی خواردتەوە و باوکی دەریکردوە، یان لە برسان بتە پێشمەرگە و کەینە بەی نەسوابە خەی تەسلیم کردتەوە یان وەکو کوردی باشوور گوتەنی "سەنگەری گێیو". واتە ئەوان داکەکی لە پێشمەرگە ناکەن، بەڵکو لە ژێرناوی پێشمەرگە و خانەوادەی شەهیدان داکەکی لەو لەوگایەی باشوور دەکەن کە ئەقڵیەتی خڕاپکەی کوردایەتی داهێنرەکیەتی. مەلا مستەفاو ئیدریس بارزانی کە خەیان بە ئەندازیاری پێشمەرگە دەزانن، بەر لەوەی سەنگیان بدەنە داگیرکەران، هەووی لەولەی تفەنگەکانیان داوتە دوژمنە ناوخۆیەکانیان. شتێی زۆباریەکان، هێکانی و برادەستیەکان تا دەگاتە شتێی جەلالی – مەلایی، یەکێتی و بەرەی جووت، شتێی پکک و خەیان گوتەنی "جەماعەتی قاسملە" بە دەستی پێشمەرگە کراوە، ئیتر بە پێشمەرگە پیرەز دەکەن؟ بە نابە کەس باسی پێشمەرگە بکات؟

**پێشمەرگە و ماکینەی پێشمەرگە**

هەروەکو لەسەرەوەدا باسکرا کێشەکە لە خودی پێشمەرگە نیە، بەڵکو لە ماکینەی پێشمەرگەدایە کە هەر لە سەرەتاکانی یەکەمین دامەزراوەی سیاسی مەدەرنی کوردی کە پارتی دیموکراتی کوردستانە بە سەرکایەتی بنەماڵەی بارزانی، پێشمەرگە وەک دەزگایەکی چەکداری پاراستنی بنەماڵە بەکار هێناوە بەڵام لە ژێر ناوی کوردایەتی و شتێش. دوای جیابونەوەی چەندین حیزبی دیکە لە پارتی دیموکراتی کوردستان، درێژیان بە بێشەک لەو ئەقڵیەت و کولتورە داوە. ئەگەرچی پێشمەرگەکانی یەکێتی و شیوعی و...هتد، لە هەندێک شوێندا، ئازا و فیداکار دەرکەوتبن، بەڵام لە بنچینەدا لەبەر ئەوەی ماکینەکە نیشتیمانی نیە و حیزبیە، لەبەر ئەوەی لە بنگای حیزبەوە یان لە سەبەری حیزبەوە دەزگاکە بخڕاپکی کراوە، لەبەر ئەوەی پێشمەرگە لە غیابی ئەقڵ، خوێندن و فکر چەکدار کراوە، لەو ڕێژەوە

تا ئەستا کە ٢٥ ساڵ دەوڵەتکەمان هەیە، نەک بەدامەزراوەیی نەکراوە، بەڵکو بە پێوەردە، نەزان، گەندەڵ و بە ئیرادە کراوە تا ئەستا کە پێشمەرگەکانی بەرەی جەنگ بونەتە سواکەر بۆ ئەوەی لە بەرەوە بچنە ماڵە سارد و سەڵکانیان دەستکی بەسەری منداڵە بەنازکان و بابە بە شیرکانیان دابنێن. بەڵام ئەوە لایەن هەندێک ناوەندی بیار و ئالیتی ماکینەی پێشمەرگەدا، شتێکە بە کەمتێک گۆڕ دەکەن بە هێشتنەوەی ماکینەکانیان. یەکێک لە کێشکانی ئەستای یەکێتی کە ئێستا شکستترین پێشمەرگە هی یەکێتیە، ئەو بەرپرسە نەخوێندەوارە سەربازیانەن کە تەنی شەف لە فابریکەی پێشمەرگەدا دەبینن.

**تاقە چارەسەری ئافراندنی کولتورێکی نوێی سیاسی و هزرییە نەک شەراکەتکردن لە سیستەم**

کێشکانی باشووری کوردستان هەروەکو بە کورتی باسمانکردن کێشەی فکری، ئەخلاقی، کولتووری گەورەن کە لە سەرەتای دروستبوونی بزووتنەوەی سیاسی کوردی سەریان هەڵداوە. ئەو کولتورە حیزبیە نەریتیە چەتە ناو قوناغێکی کەمەگە، تاک و بێشکانی دیکەی کوردستان. جگە لە پکک و نزیکەکانی سەرجەم هێکخراوەکانی دیکەی کوردستان بەدەست نەخێشی کوردایەتی سیاسی ئەناهێنن. نەبوونی سەرکردایەتیەکی هۆشیار و خاوەن فکر وایکردوە حزبە کەبەرەکانی پارتیش لە دوایدا سازش لەگەڵ ئەو لۆژیکە نەریتیەدا بکەن و ببنە بەشێک لە سیستەمەکە. بەهۆی نەبوونی فکرێکی ڕۆشن، کەبەرەکانیش بەوایان بە ڕزگاربوون لەو دەزەخەدا نیە و لە دوایدا تەسلیمی واقیعەکە دەبن. هەر کەبەرێکی پارتی ئاوەدە بە نەخێشیەکانی گەلەکە دوای قیرقیرێکی زۆر، خەڵکەکە گەرم ئەکات و چەند پارلمانتارێک لەسەر گیرفانی دەوڵەت بە هەزاران دۆلار خانەنشین دەکات و خەڵکی نوێ دەکاتە پارلمان و گیرفانیان پڕ ئەکات.

ئەمە لە سەردەمی پێست مەدێرن، پێست ناسیونالیزم و پێست مارکسیزم دەژین. ئەوەکە دەوڵەت نەتەوە لە تەواوی جیهان لە قەیراندایە. مارکسیزم و خەباتی چینایەتی وەکامی زۆر پرسیاری ئەو ڕۆژگارە و کەمەگەی نوێ ناداتەوە. لیبرالیزمی دیموکراتی و بە موطەقکردنی تاک و دابەانی لە زۆر شت نەک لە کەمەگەی ئەمە بەڵکو لە خەرئاواش لۆژیکی تونێ دایە. لیبرال دیموکراتەکان دەوڵەتیان لە ژێرناوی کەرتی تایبەتدا بە ناوەڕاک کردوە و دەوڵەتی خەرئاوا ئیتر لە دەستی کەمپانیاکان دایە. سۆسیالیستەکانی خەرئاوا، کە ٢٥ ساڵە سازش لەگەڵ لیبرالیزم دەکەن، کەتاییان بەخەیان هەناوە. ئەوە

ناسیونالیزم جگە لە شەرپەنجە هیچی تر نیە بۆ کۆمەڵگە نافەرمیکان. ئیتر سەردەمی ناسنامەکانی و ناسنامە جیاوازەکان جگای نەتەوە، چین و موطلەقیەتی تاکەکانیان گرتەوە. لە غیابی هزرێکی نوێدا، ئایدیۆلۆژیای ئیسلامی سیاسی بە شیعەو سونن وە تەواوی ناوچەکەی پڕەشان کردوە. شەی شیعەو سونن جگە لە کاولکردن و داڕزاندنی شار، کۆمەڵگە و سروشت هیچی دیکەی لە بڕەهەم نەهاتوە و چاوەڕوانی هیچی دیکەی لە ناکرێ. هەر لایەنێک لە ڕژهەڵاتی ناوەڕاستدا، خاوەن بیرێکی نوێ نەبۆ کە مارکسیزمی کلاسیکی، لیبرالیزم، ئیسلامی سیاسی، نەتەوەپەرستی و دەوڵەت نەتەوە تێبپەڕنن، ناتوانێ خۆی لە تەنگەی شیعەو سونن ڕزگاری بکات.

کۆمەڵگەی کوردستان کۆمەڵگەیەکی فرە ڕەنگ، کولتور، ئەتنیک، ئایین، دیالێکت و زمانە. هیچ کامەک لەو ئیدیۆلۆژیانە ناتوانن سەرجەم پێکهاتەکانی کوردستان لە ئامێز بگرن. ئەگەر نەتەوەیی بووین چی لە "تورکمەن، مەسیحی، عەرەب" و هتد بکەین؟
ئەگەر مارکسیست و چینایەتی بووین، چی لە چینەکانی دیکە بکەین؟ ئەگەر لیبڕاڵ بووین چی لە ناسنامە جیاوازەکان بکەین؟ ئەگەر ئیسلام بووین کام تەریقەت هەڵبژێرین و چی لە ئەوانی دیکە بکەین؟
لە ڕاستیدا بزووتنەوەی نەریتی کوردی کە لە ژێر کاریگەری پارتی دیموکراتی کوردستان دایە، بە یەکێتی و گۆڕان و یەکگرتو و شیوعی و دیموکرات، کۆمەڵە و... هتد ەو هیچ وەڵامێکیان بە ئەو پرسیارانە پە نیە. کۆمەنەتەوەکان تا ئێستا یان لەیان دراوە، یان کراونەتە دوژمن یان بە پارە و ترس بەدەنگ کراون. بزووتنەوەی کوردی لە غیابی ئافرەت و نیوەی کۆمەڵە ٧٠ ساڵی بە دواکەوتویی بەڕێکرد. ژمارەی ئەو ژنانەی لە ژێر سێبەری ئەو دەستەڵاتە کوردیە سوتان یان سوتێندران، زۆر لە ژمارەی قوربانیانی هەڵەبجە زیاترە. ئەوە قیرەقیری نەتەوەپەرستی نەریتی کورد کە هەوڵی سینەوەی ناسنامەی بادینی، هەورامی، کاکەیی، کوردی هەندەران و ئێزیدیکان دایە و هەمویان لە قاڵبی ڕووتی کوردێنی ئیدات هیچ واتایەکی نەماوە و ئەوان داوای ناسنامەی تایبەتی خۆیان دەکەن. ئەوان حەزئەکەن لە ناوچەی خۆیان بە زمان و دیالێکتی خۆیان بخوێنن و دان بە ناسنامەی ئەتنیکی، ئایینی و ڕەگەزی بنرێ. دۆیان ساڵ بە پارە، ترس و سەرکوتکردن ئێزیدیکانمان ناچارکردن بڵێن کوردین، بەڵام ئامادە نەبووین یەک ڕۆژ بیانپارێزین.

دوای ئاوابونی خۆری کۆمۆنیزم، لە سەرجەم وڵاتە سەرمایەداریکانەوە ڕاستەوە لیبەڕاڵکان دەنە سەر دەستەڵات و

شەڕێک لە بانگەشەی لیبرالیزمی خۆرئاوا هەڵدەدەن کە باسی عەداڵەتی کۆمەڵایەتی ئەکات. لە سیستەمی لیبرالی خۆرئاوادا، تادێت جێگای کەمپانیاکان فراوان و جێگای پەنابەران، گروپە نافەرمیەکان و ناسنامە جیاوازەکان لەق دەبێ. لە ژێرناوی ئازادی تاک، سەرجەم کۆمەڵگەیان بە ڕوح کردوە. ئەی ئەگەر ئەو بیردۆزە تاکانکاریەی نەوتفرۆشەکانی هێژەمۆنات کە بانگەشەی بازاڕی ئازادی لیبرالیزم ئەکەن سەرکەوە کە هیچ ئاسەکیان نیە، دەبێ چی بەسەر خەڵکی هەژار، ژینگە و کۆمەڵگەی هێژەمۆنات بە کوردستانیشەوە بێنن؟ دەبێ چاوەڕێی چەند کارەساتی دیکەی وەک حەڵەب، شرناخ، ئیدلیب، سەنعا و غەزە بکەین؟
بە کوڕتی ئەگەر دەمانهەوێ کۆشکانی باشوور بە پشمەرگەشەوە چارەسەر بکەین و خەمان لەو زەکاوەی بزووتنەوەی کوردایەتی ڕزگار بکەین، ئەبێ سەرتا شەڕێک لە نەتەوەپەرستی بارزانی، سەسیال دیموکراتی تاڕبانی، ئیسلامی سیاسی و بەفکری گوڕان هەبەدین کە ڕاست و چەپی دیارنیە.
ناوەکی هەرچی دەبێ گرینگ نیە، ئەمە پەویستیمان بە ڕۆشنفکریەکی کە وەڵامی سەرجەم ئەو پرسیارانەی سەرەوە بداتەوە، سەرجەم ناسنامەکان لە باوەش بگرێت و خەی لە زەکاوی نەتەوەیی و ئایینی ڕزگار بکات.

---

**سەرچاوەکان:**


Terror and Taboo: The Follies, Fables, and Faces of Terrorism By Joseba Zulaika, William Douglass

Taboo: Why Black Athletes Dominate Sports And Why We’re Afraid To Talk About It By Jon Entine

http://socialistregister.com/index.php/srv/article/viewFile/5360/2261

A Taoist Politics: The Case For Sacredness Paperback – October 2, 2007 by Deena Stryker

Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics By Ernesto Laclau, Chantal Mouffe

# شۆ وەستا، جەنگ بەردەوامە، ئەم جەنگە پەویستە بوەستێت! … سامان کەریم

جەنگێک کە لەناوچەکەدا لەئارادایە، درێژەی هەیە و بەردەوامە. لەماوەی مانگێکی ڕابوردوو یان لە کاتی دەستپێکردنی شۆی موسڵ و توندبونەوەی شەڕە ئەلیبەوە، چەند هەواڵێکی گەورەو گرینگ لە ئاستی جیهانیدا ڕوویان داوە، کە پەویستە هەم سەرنج بدرێت و ببێتە جێگای باس و هەم بەدەوری خەیان کاریگەری دەکەنە سەر چۆنیەتی بردنەپیشەوەی جەنگ لە ناوچەکەدا. هەواڵەکان بەم شێوەی خوارەوەن:
یەکەم: هەڵبژاردنی ترامپ لە ئەمریکا، ئاماژەیەکی سیاسی ڕاستەوانەوفاشی کە دیاردەی ترامپی گەیاندە لوتکەی دەسەڵات لە ئەمریکا. دانپیانانی ئۆباما بە :" هەڵەکانی ئەمریکا لە عیراق هەڵیان هەبوە لە پەیدابونی داعشدا" لە ڕۆژی ٧ی دەسمبەردا لە پایەگای"ماکدیل" ی ئاسمانی لە فلۆریدا.
دووەم: ڕاگەیاندنی یەکێتی ئەوروپا بە هەڵپەساردنی گفتوگۆکانی لەگەڵ تورکیا سەبارەت بە بوون بە ئەندام لە یەکێتی ئەوروپا لە ٢٤ی نۆڤمبەردا.
سێهەم: بەیاری پەرلەمانی ئەوروپا دژ بە میدیای روسیا لە ٢٣ی نۆڤمبەرو، هەروەها بەیاری داخستنی کەمپی کالەیە لە فەرەنسا لە ١ی نۆڤمبەردا.
چوارهەم: "یەکێتی ئەوروپا پێشنیازی، پەدانی پارەی کردوە بە ڕژێمی ئەسەد بەرانبەر بە گرێبەستی ئاشتی لە سوریادا"(ریتشارد سبنسەر/ تایمزی بەریتانی- ٣ی دیسمبەر٢٠١٦). ئەم بابەتە وتاری ڕۆژنامەیەکە بەڵام حەقیقەتی باسەکە ئەوەیە کە داواکردنی ڕوخانی یان گۆڕینی ئەسەد، خواستێکی واقعی نەماوە لە ڕوانگەی بەرپرسانی یەکێتی ئەوروپاوە. ناوەڕۆکی پێشنیارەکە لەلایەن مەگرینی بەرپرسی پەیوەندیەکانی دەرەوەی یەکێتی ئەوروپا لەگەڵ بەرپرسانی " ئۆپۆزسیۆن"ی سوریادا باسکراوە کە پێکهاتوە لە کەمکردنەوەی دەسەڵاتی ناوەند و زیادکردنی دەسەڵاتی پارێزگاکان و ئینتیگەریتەکردنی چەکدارە تیرۆریستەکان" ئۆپۆزسیۆن" لەنیو هێزی

ئەمنی پارێزگاکان. بە ئازیکردنی هێردووڵای هاوکێشەکە یەکێتی ئەورووپا ئامادەیە کۆمەکی مالی هەم بە رژێمی ئەسەد و هەم بە ئۆپۆزسیۆن بکات. هەمان پێشنیاز لە لایەن جۆن کیریەوە لە 5ی دیسمبەر دا بەشێوەیەکی دیکە لە ئەمریکا دووبارە کرایەوە.

پێنجەم: گرتنەوەی ئەلیبۆ، و دەرچوونی ئامادەیی لە هێزە تیرۆریستەکان لەلایەن روسیاو سوپای سوریاو حزب اللەو میلیشیاکانی دیکەوە. ئەلەبۆ یان بژاردەکانی ئەلیبۆ کە ٤ ساڵ زیاترە بەدەست تیرۆریستەکانەوەیە، زۆربەی زۆری پاککراوەتەوە زیاتر لە ٩٠٪ی هاتۆتەوە ژێر دەستی حکومەتی سوریاو بگشتی لە باری سەربازییەوە بەتەواوی بەقازانجی حکومەتی سوریا شکاوەتەوە. لە موسڵ بریک ئاراستەکە پێچەوانەیەو شارەکە نەو شاری موسڵدا هەواش دڕاوەتەوە.

ئەم ڕووداوە بەشێکی زۆریان ئەنجامی ئاستەوخۆی سیاسەتەکانی ئەمریکاو بژاردەکان و ئەمرۆ وەک کۆمەڵێک پەرچەکرداری ئاستەوانە لە لایەک و فاشل بونی سیاسەتەکانیان لە لایەکی ترەوە دەردەکەون، بەتایبەتیش لە هەمانکاتدا پێویستیەکی سەرمایە و سەرمایەدارین لە ڕۆژئاوادا. پەرچەکردارێک کە هەی سەرکی لە نەبوونی ئەلتەرناتیڤی چینایەتی کرێکاردا لە ئاستی سیاسی ودەسەڵاتی سیاسی دا کورت دەبێتەوە. تەنانەت ئەو سیاسەتە ئاستانەی کە ئەمڕۆ چەپی بورژوای پیادەی دەکات کە تا دوینێ شنەبای کۆمنیزم ناچاری کردبون دەوڵەتی خۆشگوزەران ئابووری بکەن، دەگەیتەوە بە هەمان هەڵە. کەسپی سەرکی نێک تەنها چینی کرێکار وەک چینێکی جیهانی، بەڵکو کۆمەڵگای بەشەری، ئامادەنەبوونی بزوتنەوەی چینایەتی کرێکار وەک هێزێکی سیاسی بەتوانا.

بەشیکی دیکەی ئاستەوخۆ ئەنجامی لاوازبوون و هاتنە خوارەوەی پێگەی ئەمریکاو بژاردەیە لە ئاستی دونیاو ڕوداوەکانی بژاردەکانی ناوڕاستدا. هەلومەرجی ئەلیبۆ لە سوریاو دەرکەوتن و بەرزبونەوەی پێگەو توانای بزوتنەوەیەک کە جەنراڵ حەفتەر ئابووری دەکات لە لیبیا، ئاوستانی حەسیەکان لە یەمەن و...بە شیوەیەکی بژاردەکان ئەو ئاستیە نیشان دەدەن.

لەپاڵ ئەو ڕوداوانەدا چەندین ڕوداوی سیاسی و ئابووری و جێگەرگی نیوان هیزەکان و قوڵبونەوەو قلشتی سیاسی نیوان ووڵاتان و نزیکبونەوەی زیاتری هەندێکی دیکەیان ڕوی داوە چ لەئاستی جیهانی و چ ناوچەیی و ناوخەیی وولاتەکانی ناوچەکەدا. نزیکبونەوەی زیاتری میسر لە قوتبی روسیا و هەروەها ووڵاتی ئێران و دورگەوتنەوەی لە سعودیە، دورگەوتنەوەی زیاتری تورکیا لە یەکێتی ئەورووپاو

نزیکبونەوەی لە روسیا، توندبونەوەی قەشتی نێوان ئیسلامی سیاسی دەسەڵاتداری عیراق بەرابەری ئەلعەبادی لە یەکەتی هەزە نیشتمانیەکان، واتە قوبونەوەی زیاتری نیوان هەڵگرانی قەومی ئیسلامی عەرەبی و ئیسلامی سیاسی شیعەگەر، قوبونەوەی کەشی نیوان پارتی دیموکراتی کوردوستانی عیراق لەگەڵ چوار لایەنەکەی دیکەی دەسەلات...

لەم وتاردا کە تایبەتە بە جەنگ بواری ئوانیە کە لەسەر ئەو هەڵوەستەیەکی جیاوازانە باس بکەین، جگە لە خاڵی پێنجەم. ئەو رووداوانە بە بروای من گرینگی هەجگار زۆریان هەیە بە تیگەیشتن وەڵامدانەوەی ئاراستە وئیستراتیژی سیاسی بورژوایی ئەمریکاو رۆژئاواو هەروەها هەڵوکانی بەرانبەریان لەم قۆناغە ئاگوزاری سەرمایەداری دونیادا، بەم پێیە، کاریگەری دەبێت لەسەر دارشتنی سیاسەت و تەکتیکی کرێکاری لەم قۆناغدا. بەڵام بەشیوەیەکی گشتی لەم وتاردا و لە پێوەند بەم ڕووداوانەوە پەویست بە ئاماژە کردن بە دوو تەوەری سەرەکی دەکات. ئاماژەکردن نەک باسکردن.

یەکەم: ئاراستەی سیاسی ڕووتەک کە گالتەجارەکی ئاسستی وەک ترامپی گێیاندە لوتکە لە ئەمریکا، بارانەکی بە هەور نەبوو. بزوتنەوەو ئاراستەیەکی سیاسی مەژوویەکی هەیە و لایەنی کەم دەگەڕێتەوە بە سەرەتای سەرهەڵدانی ئۆزمەی ئابوری جیهانی سەرمایە کە لەئەمریکاوە چەخماخەی داو تائێستا بورژوایی دونیا نەیتوانیوە بەتەواوی دەرباز بێت لەی سەرڕای سیاسەتی دژی کرێکاری و بیکارکردن و سیاسەتکەی تونەدی ڕەگەرتنەوەی ئابوری "austerity- تەقەشوف"و جەنگە جیاوازەکان. ئاراستەیەکی سیاسی کە دەتوانین بڵێین گرانەوە بە قەومگرایی ئەمریکی، لەسەرپایەی پێست پێپڵیزمەکی ئاست، کە خەی لە خلوسیەتی ئەمریکایی بوون و وەستانەوە بەرانبەر بە " بگانە" بەتایبەت مەکسیکیەکان و هەروەها بەرانبەر بە ئاینەکانی دیکە بەتایبەت "ئیسلام"دا خەی دەبینەتەوە. بەشی زۆری ئەم ئەمپایج و تەوانینە لە بزوتنەوەی "چا"دا بینیمان کە سەرەتاکەی دەگەڕێتەوە بە ناڕەزایەتیەکانی ئەم بزوتنەوەیە لەسالەی ۲۰۰۹لە پیناو کەمکردنەوەی مەسرەفی خزمەتگوازی دەوڵەتی و کەمکردنەوەی باج... بەڵام بناغەی ئەم ڕووتە لەمەدا مانای شکاندنی چوارچێوەی ئاراستەیەکی سیاسی و ئابوری ئەمریکایە لە ٤ دەیەی ڕابوردودا و بەتایبەت حزبی جمهوری. ئەم ڕووتە ڕاگەیاندراوە دژبە بەشێک بەو بەرژەوەندیانەیە کە کەمپانیا جیهانیەکانی ئەمریکا تا ئێستا لەی بەهرەمەند بوون. دانانی سیاسەتی " حمایەی گومرگی" نایەتەوە نەک لەگەڵ نیولیبرالیزمدا، بەڵکو بگشتی لە گەڵ لیبرالیزمدا، بەڵام بورژوای

دەستاتدار هیچ کاتێک خۆتی سوری دانەناوە بە بردنە پێشەوەی کارەکانی. کار بە ئەمریکیەکان، نا بە چونە دژەوەی کەمپانیا جیهانیەکان و نا بە داخستنی کارگەکانی ئۆتۆمبێل سازی ... هەموو ئەمانە پێوپاگەندەی گالتەجارەکن کە لە چوارچیوەی ئالگاریکی گەورەتری پایەکانی سیاسەتی ئەمریکادا ڕویانداوە و بواری دا کە دیاردەیەکی نوێ بخولقێنیت. گەانەوە بە قۆمگەرایی لە ئەمریکا وەک رابەیکی گلۆبالی سەرمایە ناتوانێت بزوتنەوەیکی کۆنەپەرستانەو گەرانەوە بە دواوە نەبێت، بەلام پیویستی سەرمایەی ئەمریکا لەم قۆناغەدا ئەم دیاردەیەی هێنایە بوون، حەقیقەتێک کە دژایەتی نەو خەی سەرمایەو سیستەمەکەی نیشان دەداتەوە.

ئەم چونەوە ناوخەیە لەباری سیاسیەوە زیاتر مانای هەیە بە گەرینی ئاراستەی سیاسی نیولیبرالیزم لە ئاستی دژەوەدا کە خەی دەبینتەوە لە تەجاوزکردنی سیاسەتی " ژەم چەینج" و دەخالەتی " تاقانەی ئەمریکی" بە کەشە جیهانیەکان، کەمکردنەوەی بودجە لە پرۆژە سەربازی و هاوپەیمانیە نیودەوڵەتیەکاندا... ئەمە پیش هەر مەسەلەیەک نیشاندانی لاوازبونی بناغەی ئابوری ئەمریکایە لە بەرانبەر نەیارەکانی، وەک چین و هند و تەنانەت ئەلمانیادا وهەروەها کەمبونەوەی توانای بڕپەرچی سەربازییە لە بەرانبەر روسیادا. بەشی زۆری ئەم سیاسەتە ڕاگەیەندراوانە پوچ و بە ناوەڕۆکن وبواری جێبەجێکردنیان نیە چونکە دژ بە ئاراستەی بەرەوپیشچونی سەرمایەیە لە جیهانی گلۆپالە ئەمڕدا. بەلام کەی ئامانج و ئیمەیجێک کە دیاردەی هەڵبژادنی ترامبی هێنایە پێشەوە ئەوە نیشان دەدات کە سەرمایەداری جیهان وەک سیستەمێکی ئابوری-سیاسی لەگەڵ کەسپی بناغەی بەرەو ڕوو هەر سیستەمێکە خەی ڕیگرە لەبەردەم گەشەو کرانەوەی ئابوری و شەرشیک لە سەروتو سامانی کەمەلایەتی دا.

دیاردەی ترامپ دیاردەیەکە بە تەواوی سیاسی. سیاسی بەو مانایەی کە بازاڕو جوڵانەوەو قانونمەندییەکانی جموجۆڵی بازاڕ لە پشتی ترامپەوە نەبوو وە پێشتریش لە پشت برێکسەوە نەبوو... بەیە هەم بازارو هەم میدیای نێکەری بازاڕ لە هەردوو بارەکەدا وەو گەڕ و حەپەل دەبن. تەواوی پرۆسیسەکانی دەنگدان پوچ دەردەچن لە هەردوو دیاردەکەدا، تەواوی دەزگاکان و سەنتەرە فکریەکانی لێکۆلینەوەو سیاسەت پوچ و هۆڵە دژەوە، میدیای بەریتانیاو ئەمریکا هەرس دەهێنەت. تێگەیشتن لەم دیاردەیە پیویستی بە تێگەیشتنێک لە بزوتنەوەی قانونمەندی ئابوری سەرمایە بەلکو لە قانونمەندی

بزوتنەوەی مژوو لە قەناغی ئاگوزەردا، کە چەن ئابوری جێگای خۆی دەدات بە سیاسەت. سیاسەت دەبێتە ئەرکی فەوری تر لە ئابوری.

ئەم هەوتە پشتر لە بڕکستدا و دواتر لە دیاردەی هەلبژاردنی راستی فەرەنسادا بینیمانەوە کە بەگشتی راستی فەرەنسا چوە پشت ئاراستەیەکی سیاسی کە زیاتر ڕووی لە " چونەوە نیوخۆیە". لە هەمانکاتدا هەلپەساردنی گفتوگۆکان لە گەل تورکیادا کە لەوانگەی منەوە داخستنیەتی، ئۆگرچی لەوانیە چەند جارێکی دیکە گفتوگۆکان بکرێنەوە، بەلام ئەوە داخراوە کە تورکیا ببێتە ئەندام لە یەکێتی ئەورووپا و خودی یەکیتی ئەورووپا لایەنی کەم بەم چوارچیوەی ئێستایەوە لە ژیر پرسیاری گەورەدایە. لە روانگەی منەوە یەکیتی ئەورووپا بەم شیوەو ناوەرۆکەی ئیستایەوە بەرەو تەواو بوون دەچێت و توانای خۆگرتنی نەماوە لەبەردەم ئاوگۆڕە گەورە جیهانیەکاندا. بەلام ئەم هەلپەساردنە نیشانەی " چونە نێوخۆی" ئەورووپایە لەبەرانبەر ئالۆگۆڕە گەورەکانی دونیائ ئەمڕدا و قبولنەکردنی موخالیفینە، وە لەمبارەوە "ئیسلام" کراوەتە هۆگریەکی گەورە. لە هەمانکاتدا هەلبژاردنی "فیون" ئەوە نیشان دەدات کە ئەمریکاو غەرب بە گشتی ئەژنە دەکوتن لە فشلی سیاسی دا بەتایبەت لە بەرانبەر جیهانی عەرەب و دیاردەی " بەهاری عەرەبی "دا. فەرەنسا بە فەرەنسیەکان، هەمان ئەمریکا بە ئەمریکیەکانی ترامپ. لیرەوە باسی من سوریاو جەنگ. هەلومەرجی ئێستاو سەرکەوتن یان چونە پشەوەی روسیا و سوریا و ئێران لە ئەلیپ لە چوارچیوەی ئەو هەلومەرجەدا پیویستە لەک بدرێتەوە.

ترامپ وە فیون ، ئەمریکاو فەرەنسا. بەرەشنی باسی ئەوەدەکەن کە کەسپی سەرکی ئەوان لە سوریا تیرەرو داعش. دواین پشنیازی یەکێتی ئەورووپا کە لەسەرەوە باسمان کردوە لە لایەن مگرینی یەوە پیادە کراوە، بەڕۆشنی ئاراستەیەک نیشان دەدات کە 'میانەوە" واتە لە نێوان قەناغی پشوو کە ڕوخاندنی ئەسەد بوو لە گەل قەناغیك کە گریمانەیەکە بێتە پشەوە ئەویش هاوکاریکردن و دوبارە پێوەندی دیبلوماسی لەگەل نیزامی ئەسەدە. ئەم ئاراستەیە بە ئەوەیە کە ڕۆژئاوا بە ئەمریکا" ئەمریکای ترامپ" لە ئاستی ئالوگۆڕکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا پگەی لاوازتر نەبێت و لایەنی کەم بلە ئەمەش هەین. ئیستراتیژی ترامپ و ئاراستەی بورژوایی ئەمریکا لەم قەناغەدا بەناچار ڕووی لە باسفیکو دەریای چینە، باسی هێنانە پیشەوەی کشکان لە گەل ئیران، لەوانە هەلوشانەوەی ێکەوتنی ئەتەمی پیویستە لەم ڕوانگەیەوە سەرنج بدریت. واتە لە

ڕەگەی کێشە دروستکردن بۆ ئێران، ئەمریکا دەیەوێت پێش بە روسیاو چین بگرێت، پێش بەخۆتی " حەریر" و هەکەوتنە سەربازییەکان بگریت لەگەڵ چیندا، کاریگەری بخاتە سەر روسیا لە ڕۆژهەلاتی ناوەراست و سوریادا. بەیاری هەرئێستای گەنگرەسی ئەمریکی بۆ تازەکردنەوەی سزا ئابوورییەکان بۆ سەر ئێران، ئەوە نیشان دەدات، کە ئەمریکا شەری خۆی لە بەرانبەر روسیاو چیندا بۆ چەندین شیوە دەکات و لایەنی کەم لەمبارەوە سەرکایەتی ئێستای ئەمریکا کێشە بۆ سەرکایەتی داهاتووی ئەمریکا بەجێبهێلێت. دواین بەیار لەمبارەوە کە ئۆباما ئیمزای کردوە لە ڕۆژی ٨ی دیسمبەردا بریاری پیدانی ساروخی سەرشانی دژی فرۆکەی جەنگی یە بۆ تیرەرسیتەکانی سوریا. ٤ ساڵە هەموو خەلیج و تورکیا داوا دەکەن کە ئەمریکا ئەم کارە بکات. ئێستا کە ئۆباما ڕۆلی نەماوە تازە ئیمزای دەکات و لەبەرانبەر شکانی ئەلیبەدا.

بەڵام ئایا بەجێهێشتنی ڕۆژهەلاتی ناوەراست مەسەلەیەکی باوەیە؟! بە بڕوای من نا. ئەگەرچی بۆتە ئاراستەیەکی باو وزاڵی نێو فەنکسیۆنی سیاسی بەیاردەری ئەمریکا بەڵام لیرەوە، بە جیا لە مقاومەتێک کە دەتە بەرەو لەلایەن هێزەتی سیاسی پشتوەو، کاتی بەجێهێشتن و شەوازی بەجێهێشتن مانا پەیدا دەکات، کە هیچیان دیارنین. بەجێهێشتنی کەسپەکان و تەنانەت ئاگرتنیان وەک مانەوەی "موسڵ" لە ڕۆژهەڵاتی ناوەراست ، پیدانی ساروخی دژە فڕۆکە بە تیرەرسیتەکانی سوریا. مانەوەی هێزە بەدەست داعشەوە...ئەوە نیشان دەدەن کە ئەمریکا لەم ناوچەیەدا هەشتا ماویەتی.
بەگشتی ئاراستەیەک کە سیاسەتی ترامپ نیشانی دەدات لە بەرانبەر کێشەکانی جیهاندا ئەوەیە کە دەیەوێت، ئەو هاوپەیمانیەی یان ئەو نزیکایەتیەی نێوان ڕوسیاو چین و ئیران تەک بشکێنێت بەبێ ئەوەی کێشەکە لەگەڵ هیچ لایەکیان بگاتە جەنگ. سیاسەتەکانی تا ئێستای وەکەی سیاسەتەکانی ئەم ماوە ئاگوزاڕەی ئەمریکا( لە ئۆباماوە بە ترامپ)، ئەوە نیشان دەدات کە ئەمریکا بە سەرکایەتی ترامپ دەیەوێت بە جۆرێک نزیکایەتی لە گەڵ ڕوسیا بکات و لە ژێر پەردەی دژی تیرۆردا کاری هاوبەش بکات. ، لە ڕوانگەی خەیانەوە دەیانەوێت ڕوسیا بیدەنگ بکەن لە بەرانبەر بە تووندکردنەوەی سزای ئابووری و فشاری زیاتر بۆ سەر ئێران، هەروەها هەوڵدان بۆ لاوازکردنی پەیوەندی نیوان ڕوسیاو چین لە ڕێگای نزیکایەتیکردنی ڕوسیاوە.
بەڵام ئەم سیاسەتەی ئەمریکا لەهەمانکاتدا هەوڵدانی تەدایە بۆ ئاکۆشانی ئیران بە ژێر سایەی قوتبی ئەمریکی. هەوڵدان بۆ دەستەمۆکردنی ئیران، لە ڕێگای هێڕشی جەراوجەرەوە.

بەلام بەگشتی لە هاوکێشەی منوە دیاردەیەک کە ترامپ و فیان هەنیانە پیشەوە لە باری سیاسی یەوە وە تەنها لەمبارەوە ئەوە نیشان دەدات کە دانپیانانێکی ' غەیرە ڕەسمی" هەیە بە جیهانێکی چەند قوتبی و بەتایبەت لە ئاراستەی ترامپدا ئەم مەسەلەیە ڕەشنترە. بەڵام ئایا ئەمە نیشانەی تەواو بونی کێشکانی نێوان ووڵاتانی گەورە سەرمایەداری دونیایە؟! بەگومان نا. کیشکان تازە خەریکن توند دەبنەوە.
دووەم: ئەگەر نیولیبرالیزم لەباری ئابوری و سیاسیەوە شکستی خواردوە، کە خواردویەتی، وە ئەگەر "گلوپالیزم بەمانا لیبرالیزمە نوێیەکەی" لە ووڵاتانی ئەمریکاو ڕۆژاوا دا بەرژوەندییەکی ئابوری نەبوو بە کریکاران وفەرمانبەرانی ئاستەکانی خوارەوە،... ئەگەر ئەم ژیرخانە ئابورییە دژ بە کەمالگای بەشەری ودژە کریکارە، ئەوە سەرخانەکانی کە ئایدەلۆژیاو مافەکان و سیاسەت و ڕەشنبیری و نەریتەکانە ناکریت کەنەپەرستو کەنە پاریزو دواکەوتوو دژی مافی گلەبالی ئینسان وە بەتایبەت کرێکار نەبیت و لەهەمانکاتدا رووی ڕاستەقینەی خۆی نیشان نەدات.

ئەمڕە ئایدەلۆژیایەک وە کەمالە مافیکی ئابوری وسیاسی و مافی ئادەربەین و مافی ڕۆژنامەگەری و مافی پەنابەری، کە بەگشتی لە چوارچیوەی دیموکراسی ڕۆژاوایيدا لە قاڵب دەدراو وا لێک دەدرایەوە کە نەریتو بەهای دیموکراسی ڕۆژاوای بن، ئەوە ئێستا بە هەموو کەس دەرکەوت کە دەسەلاتی بورژوایی بە ڕاست و چەپەوە لەم ووڵاتانەدا خاوەنی ئەم مافە سیاسی و ئابوری و کەمالایەتیانە نین، وە نەریت و ئاسای سیاسی ئەوان نیە، بەڵکو ئەوە سەپەندرابوو بەسەریاندا لەلایەن بزوتنەوەی کرێکاری و شۆرشە کرێکاریەکانی سەدەی ڕابوردوەوە. نەریتی هەموو ئەو سیستەمە سەرمایەدارییانە، هەمان بەهاو نەریتی سیستەمی کەنەپەرست و داڕیزوی چینە. هەموو ئەوروپا هەڵپەیەتی بە پیادەکردنی ئالگای چینی. سەرمایەو سەرمایەداری یەک بەهاو نەریت و ئەخلاقیەتیان هەیە. لە چینەوە تا بەریتانیاو لە ئەمریکاوە تا روسیا. بەریتانیا هەموو هەوڵی ئەوەیە کە مەسەلەیک نەبێت نیوی " مافی کرێکار" وە مافی سیاسی وکەمالایەتی و ئابوری کەمالگا بێت، مەگەر برێکست بەشکی بە ئەمە نەبوو.

بە هەموو پەنابەرێک و ڕۆژنامەنوسیکی بە ویژدان و کەسکی ئاسایی دەرکەوت کە دیموکراسی ئەوەیە کە پەرلەمانی ئەوروپا بیار دەدات کە میدیای روسیا سانسەری بخرێتە سەر و بایکۆت بکریت و بەهەرحال هیواش هیواش ئەگەر بیان بکریت قەدەغەی بکەن، نەک لەبەرئەوەی

میدیای روسیا " ئارتی و سبەنتیک و..." میدیاکارەکی رادیکال و بەویژدانی ئەم سەردەمەن و پاریزگاری لە مافی کریکارو خەلک دەکەن، بەلکو تەنها لەبەر ئەوەی کە موخالیفی خیانەت و هەندیک لە درەو دەلەسەکانیان ئاشکرا دەکات. بە ئەوەیە کە جێگایان بگرێتەوە. ئەم بەیارە و داخستنی کەمپی پەنابەرانی کالیە لە ووتاتی شەرشدا" فەرەنسا" لە لایەن سەرکەکی " چەپەوە" بەشیوەیەکی رەشن ناوەرەکی هاستەقینەی دیموکراسی نیشان دەدەن. ئەمریکاو رۆژئاوا بە ئالتەرناتیڤن لە بەری ئایدەلۆژیەوە، ناچارن پەنابەرن بە ئاینەکان... لەرەوە ئیسلامی سیاسی بە وولاتانی رۆژهەلاتی ناوەراست و جیهانی عەرەب لای بوژوایی مانا پەیدا دەکات، لەبەری سەرخانی سیاسیەوە.
دیموکراسی ئیتر توانای گەوجکردن و گۆڕکردن و بەلادا بردنی نەماوە. هەولێکی لە هادەبەدەر لە ئەمریکاو وولاتانی رۆژئاوا لە ئارادایە بە ئەنتیگریتە کردنی مەزهەبە جیاوازەکانی مەسیحی لەگەل دیموکراسی و بنەماکانی دیموکراسی و دوبارە دارشتنەوەیان لە چوارچێوەیەکی تازەدا، لەمبارەوە چین و روسیا هەمان ئاراستەیان هەیە و بەتایبەت لە هوسیادا ئەم پرەسەسە بە ئەنجام گەیشتوە.

**شەی ئالیبە تەواو، جەنگ بەردەوامە**

لەبەری تیروانینی سەربازییەوە ئالیبە "شکاوە" واتە لە ژیر دەستی تیرەریستەکان و ئەمریکاو هاوپەیمانانی هاتنە دەرەوە کەوتنە ژیر دەسەلاتی رژەمی سوریاو هاوپەیمانەکانی روسیاو ئیران. زیاتر لە ٩٠٪ ئالیبە تیرەریستە ئیسلامیەکانی تیدا نەماوە، ئەوەی کەماوە ٣ گرەکی بچوک و بەرتەسکە و ئابلوقە دراوەو زیاتر بە بەدەنگ کردنی ئەمریکاو رۆژئاواو رەئی گشتی دونیایە لەبەرانبەر کاولکاری وکوشتارێک کە کەکراوە وهەروەها گوایا دانوسانێک هەیە لەگەل ئەمریکا. ئالیبە کاول بوە وە بەشکی خەکەکەی ئاوارەو دەربەدەر بوە. ئاماژەی شەرەکە لە ئالیبەدا وا نیشانی دەدەن کە لە چەند رۆژی داهاتودا ئالیبە بەتەواوی دەکەوێتەوە دەست رژەمی ئاسەد. هەرواوهوریای ئەمریکاو رۆژئاوا لە دژی کوشتکارگەی ئالیبە و کاولکاریەکەی، لە هاستیدا بە ئەوەیە کە دەلەن: ئەمە خەمان ئەو قەتلوعامە ناکەین بەیە قەدەغەیە، هەموو باسکەیان هەر ئەوەیە و لەوە زیاتر نیفاق و دریە.

بەو گریمانەوە دەلیم کە ئالیبە، بەتەواوی بەدەنگ بەت و تاقەی تەدا نەمێنێت، دیسان مانای وەستانی جەنگ نیە. شەر لەسەنتەری جەنگەکەدا کپ بوەو نەماوە، بەلام جەنگ بەردەوامە نەک تەنها لە

ەقەو دەرئەلزەرو ئەدلب و باب .. بەکو لە شارەکانی لیبیاو لە دەوروبەری موسڵ و نەو موسڵ ولە شارەکانی یەمەن... جەنگ بەردەوامە. ئامانجی جەنگ ئامانجەکی جیهانی ترە ویەکلایکردنەوەی مەسائیلەکانی پشتی ئەم جەنگە ەاستەخە بە دووبارە دابەشکردنەوەی دەسەەات و نفوزی ووەاتانی زلهەزو ناوچەیی. ئامانجی ئەم جەنگە و بەتایبەت چونکە جەنگەکە بە وەکالەتە، هیواش هەواش و لەسە کاولکردنی ناوچەکە و کوشتارگایەک بە خەکەکەی دابین دەکرەت. ئامانجەکە ماویەتی و زلهەزەکان تا ئەستا نەگەیشتونەتە یەکەوتن لەسەر بەشی خەیان!

جەنگ بەردەوامە، بە ەەوالیک ئەم جەنگە دەچیتە پشەوە، کە تەواوی پەەسەو ەوداوەکان هەم بەگشتی لە ژیر کەنترەلدایە، کەنترەلی گشتی زلهەزەکانی جەنگ، لە پەشیانەوە ئەمریکاو روسیا و چین و دواتر فەرەنسا و بەریتانیا و ئەلمانیا... کەنترەیک تا ئەم چرکە ساتانە هەم ئاماژەیەکە بە هەز هاوسەنگی دیاریکراوی نەوان ئەو هیزانە لەلایەک وە هەم ئاماژەیەکیشە بە ئەوەی کە ئەم هیزانە لایەنی کەم لە قەناغی ئەستادا لە بەرانبەر هەلومەرجی تا ئەستای رەژهەلاتی ناوەراستدا نایانەوەت بە شیوەیەکی ەاستەوخە بکەونە بەرانبەر یەک. ئەم جەنگە بەشیوەیەکی ناەاستەوخە جەنگەکی تەواو جیهانیە. جەنگەکە کە هەموو ئەو سیماو تایبەتمەندیانەی گرتەتە خە کە جەنگی یەکەم و دووەمی جیهانی بویان، چ لەباری ناوەرەکی سیاسی و ئامانجی جەنگەوە کە ئەمە گرینگترین پەینتە وە چ لە باری هاوبەشی وولاتانی دونیاوە لەجەنگدا. لەباری ئامانجی سیاسیەوە، ئەم جەنگە بە یەکلاکردنەوەی مەسەلەی دەسەەات و نفوزە یان دوبارە دابەشکردنەوەی دەسەەات و نفوزە لایەنی کەم لە رەژهەلاتی ناوەراستدا لە نەوان زلهەزەکانی سەرمایەدا.

هەر ئەستا و پاش ئەوەی کە ئەلیبە لەباری سەربازییەوە کەوتەوە دەست رژیمی ئەسەد و بەم پەیە لە سەنتەری سەرەکی جەنگدا روسیاو هاوپەیمانانی سەرکەوتنیان بە دەستهەناوە" ئەگەرچی تائەستا ئەلیبە ماویەتی / ۹ی دیسمبەر" . سەرکەوتنی روسیاو هاوپەیمانانی مانی فاشل بونی سیاسەتی ئەمریکاو رەژئاوایە. ئەمە تەنها قسەی من نیە، رەژنامەکانی ئەمریکاو ئەوروپاو لەسە ئەمە دەکوتن و "میرکل" لە ژیر ناوی مەسائیلی ئینسانی دا شین و ەەەیەتی. فاشل بونی سیاسەتی ئەمریکاو رەژئاوا بەواتای ئەوەی کە سوریا ئیتر قابیلی دابەشکردن نیە لەسەر بناغەی تائیفەو ئاینەکان. پەدەچیت ترامب لەم حەقیقەتە گەیشتبەت بە یە باس لەوە دەکات " رژەمەکان ناگەەین". پرەژەی

سیاسی ڕۆژئاوا فەشلی هێناوە، بەڵام هێز هاوسەنگی ئەمریکا تا ئێستا لە هەموو نێوارانی بەهێزترە بەجیاجیا، ئۆگرچی زۆر هاتۆتە خوارەوە. لیرەوە ئەمریکا بڕیاری دەوڵەت لە سوریا. ڕۆژ و ئەدلب ماوە جارێ... . بەڵام فاشل بوونی سیاسەتی ئەمریکا و ڕۆژئاوا و هاوپەیمانەکانیان لە ئەلیبێ، ئۆگرچی بەمانای فاشل بوونی سیاسەتی ئێوانە لە کەی جەنگەکەدا و ئامانجی سەرەکی جەنگەکەیان لەدەستداوە بەڵام لەنێوان نەمان و بڕشکردنی نفوزی ناوچەکەدا جیاوازییەکی گەورە هەیە. بەیە جەنگەکە بەردەوامە. هێشتا ئەمریکا توانای گەورەو ئیمکاناتی گەورەی لەبەردەستدایە لە چاو نێارەکانی دا، بە وەرگرتنی بڕیاری گەورەی خۆی. بەیاری لابردنی نەدانی چەک بە تیرۆریستەکانی سوریا لەڕووە قابیلی درک کردنە. لە ڕوێکیەوە بە ئەوێیە کە جەنگەکە درێژ بخەوێ و ئازی نیە بەم دڵنیادنەی لە ئەلیبێ و ئازی نیە کە فاشل بوە، لە لایەکی دیکەشەوە دەیەوێت کە ڕێگریەک بە هەنگاوەکانی سەرەکی داهاتوو دابنێ.

ئەم جەنگە ناڕاستەوخۆ و جیهانیە. جەنگی ناڕاستەوخۆی جیهانی لەگەڵ جەنگی ڕاستەوخۆکەی دا جیاوازیەکی لەوەدایە. کە زلهێزەکان ڕاستەوخۆ بە هیزی خۆیانەوە لەبەرانبەر یەکدا ناوەستن و هەزەکانی یەکترو شارو ووڵاتی یەکتر موشەک باران ناکەن، دووەم: تەواوی توانای تەکنەلۆژی جەنگی و چەکە ئەتەمی بەکار نابێن. سەرەرای ئێوانە ئامانجی شەرەکی ڕاستەوخۆی جیهانی، ئۆگەر بوار بمێنێت کە ئامانجیک جێبەجیببێت، ئامانجیکی جیهانیەو گشت جیهان دەگرێتە خۆ. پیدەچیت زلهێزەکان تا ئێستا جەنگی ناڕاستەوخۆ بەقازانجیان بێت. بەتایبەت کە جەنگەکی جیهانی ڕاستەوخۆی نێوان زلهێزەکان مەترسیەکی گەورەیە بە سەر گشت کەمەلگای بەشەری و دەیخاتە بەردەم مەترسی لەناوچونی زەربەی زەری دانیشتوانی گەی زەوی. بەمانایەک و بە گریمانەیەکی گەورە سەرکەوتویەک نامێنێت تا دونیا دوبارە دابەش بکاتەوە.

باسی ئەلیبێ باسی هەلبژاردنی ئارەزومەندانە نیە. بەلکو پیش هەر مەسەلەیەک، چونکە سەنتەری ڕوبەڕوبونەوەکە لەوێیە لە سوریا. سەنتەری ڕوبەڕوبونەوە لە نیوان ئەمریکاو ڕۆژئاوا لە لایەک و ڕوسیاو چینو ئیران لەلایەکی دیکەوە... لە بەرەکانی دیکەدا وانیە. لە لیبیا ڕوسیاو میسرو هاوپەیمانانی ژەنەرال حەفتریان هەیە و ئەمریکاو ڕۆژئاوا حکومەتی سەراج. لە عیراق ئەمریکا بە ڕواڵەت باڵادەستروە هەندی هێزی لەگەڵ لەوە ڕوسیا هەم بەهەی ئێرانەوە ڕەڵە خۆی دەگەڕی هەم بەهەی نفوزکی مەژووییەوە کە هەیەتی. لە

یەمەن ئەمریکاو روسیا هیچیان ئامادەنین وەکو سوریاو عیراق، بەڵکو بەهەی سعودیەو ئیرانەوە لەوە هەن. تاکە جیگایەک کە ئەمریکاو تەواوی هاوپەیمانەکانی و روسیاو تەواوی هاوپەیمانەکانی بەرانبەر بەیەکتری دەجەنگن بەشیوەیەکی ناڕاستەوخۆ و هەروەها هەردوولایان بونیان هەیە لە سوریایە. بۆم پەیە سوریا دەبێتە سەنتەر. لە نێو سوریادا ئەلیبە بۆچ ئەو پێگەی هەیە؟! هەموو دونیا قسەی لەسەر دەکات، دەڵێن یەکلایکردنەوەی ئەلیبە وەک یەکلایکردنەوەی تەواوی جەنگەکە وایە لەسوریادا. دەڵێن کەوتنی ئەلیبە لەلایەن رژێم و روسیاوە مانای فاشل بونی ئەمریکاو هاوپەیمانەکانیەتی بە وا دەڵێن؟!. مەگەر دەیان و سەدان وتار لەمبارەوە ناخوێنینەوە لە نێو رژنامەکانی ئەمریکاو رژئاوادا لە گاردیانەوە بگرە تا تایمزو تا دەگاتە ڕیترز و ئیکۆنۆمیست!!.

ئەم مەسەلەیە دەگەڕێتەوە بە سیاسەتی ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی، سیاسەتێک کە رووی لە دابەشکردنی سوریا بوو لە سەر بناغەی تائیفە ئایینیەکان. دابەشکردنەوەی ناوچەکە لەسەر پایەی ئاینی و تایفی نەک نەتەوەیی. لەسەر ئەم پایەیە بەیار بوو " شەرشی سوریا!!" بەرابەری ئەمریکاو سعودیەو تورکیاو قەتەر، هەمان کار بکات و سوریا ئەگەر دابەش نەکات وپێی نەکرێت دابەشی بکات بەسەر چەند ووڵاتێکی وەک عەلەوی و سوننەو دورزو مەسیحیەکان، ئەوا حەتمەن وەکو عیراق لەسەر پایەی نەتەوەو ئاینو تایفە" دابەش بکاتەوە. لەسەر ئەو پایەیەو بەپێی ئەو هەوانگەو ئامانجە سیاسی یە، ئەلیبە پێگەی سەنتەری جەنگەکە پەیدا دەکات. بەیار بوو لە سوریا مورسی یەکی دیکە سەرەک بیت، مەری ئایدەلۆژی نەتەوەیی و نیشتمانی و سوپایەک کە لەسەر ئەم باوەڕە پێکهاتوە نەمەنەت وەکو عیراق. وە ئیسلامی سیاسی وەک پایەی دەسەلاتی سیاسی ناوچەکە پێناسە بکرێتەوە. ئەم فشلی هێنا.
ئەلیبە گەورەترین شاری سوریاو کۆنترین شاری دونیایە. سەنتەری پیشەسازی ئەو وولاتەیە، بە دانیشتوانێکی پێنج ملیۆنیەوە کە مەری" سوونە مەزهەب" دراوە بە نەوچاوانیانەوە، لەجیاتی دەیان مەری دیکەی وەک: پشەسازی شیرەمانی و مەحشی و کوبە و کەباب و صابون کە ئەمشارە بەهەموویان زۆر بەناوبانگە لە ئاستی جیهانیدا یان بە مژوە کۆنەکەی و تەکەلەیەکی هەجگار فراوان لە زمانی جیاوازو "نەتەوەی" تواوەی جیاواز لەمشارەدا… هەروەها پێگەی جوگرافیایی ئەم شارەو نزیک بونی لەتورکیاوە، بەجیا لەوەی کە ٤سا زیاترە بەشی رژهەڵاتی بەدەست تیرۆریستەکانەوەیە، لایەنگرانی ئەمریکاو دیموکراسی!!….هەموو ئەمانە پێکەوە کردویانەتە پایەی سەرەکی

جەنجەڵکردنی سیاسەتەکانی ئەمریکاو هاوپەیمانانی بەتایبەت تورکیا. بەم مانایە کەوتنی ئالیبەن لەلایەک رژیم و روسیاوە دایکاتە ئاوەی کە پایەی سەرەکی سیاسەتی ئەمریکاو رۆژئاوا، پوچەڵ بەتاوەو ئامانجی ئوردوگانیش هەرەس بهێنێت لەمبارەوە. ئوردوگان وئەمریکاو بەنیاز بون کە موسڵ گرێ بدەنەوە بە دەرئەنجامیش بە ڕەقاو ئەمیش بە ئالیبەوە، واتە ناوچەیەکی فراوانی پێکەوە بەستراوی " سوننەمەزهەب" پێکەوە گەی بدەن، لە بەرانبەر یان بە دژی " هیلالی شیعی". ئەمەش فشاڵی هێنا. حەشدی شەعبی و گرتنەوەی ئالیبە، ڕستەکەی لەکردنەوە بەخوری.

گرتنی ڕۆژئاوای موسڵ لەلایەن حەشدی شەعبی یەوە، تەواوی ئامانجی شاری موسڵی بە ئەمریکا کردە هیچ. ئەمریکا شاری موسڵی بە ئاوەبوو کە فشار بخاتە سەر روسیاو چین و ئێران... ئاگەر نا، " موسڵ" بەبە سوریا بە ئەمریکا کارەکی ئاسانە، بە مانایەک گرتنەوەی موسڵ بەتەنها و جیاکردنەوەی لەکەی جەنگی ناوچەکە بە ئەمریکا کارەکی ئاسان بوو، وە ئاسانە. بەڵام ئەمریکا ئامانجی دیکەی هەبوو کە سەرکەوتوو نەبوو تیایدا. هەر بۆیە دەبینین کە ئیستا شەڕی موسڵ لە جەگای خۆیدا ڕاوەح دەکات، ئەمریکا بە ئاشکرا رایگەیاندوە کە شەڕەکە گران دەچێتە پێشەوە. بە ئاشکرا درێ دەکات و کار بەوە گەیشتوە عەبادی وەڵامیان بداتەوە. دووەمنوسەری سەر بە پەیمانگای واشنتونی ئەمریکی بە ناوی مایکل نایتس و ماثیو شفایتزر وتارێکیان بەنیوی " میلیشیاکانی شیعە مشەخێری دەکەن بەسەر شاری موسڵەوە" بڵاوکردەتەوە لە (١٨ی نۆڤمبەر ٢٠١٦- ) بە شیوەیەک ئەم ڕاستی یە بەیان دەکەن!!. ئەمە حەقیقەتەکە بە هەموو ئاو کەس و لایەن و نوسەرانەی کە پێیان وایە شاری موسڵ روسیای لە نیە، یان شاری موسڵ شاری نیوان داعش و ئەمریکایە. یان شەڕی موسڵ شەڕی نێوان تیرۆریزمی ئیسلامی سیاسی و ئەمریکایە... واقعیەتی ڕوداوەکان هەموو ئاو تەز گەلانەی پوچ نیشان داو خستنیە لاوە.

جەنگ بەردەوامە، لە سوریا و لەعیراق و لیبیا... ئەم جەنگ جەنگەکی کۆنەپەرستانە وە دژی بەشەری یە. ئەم جەنگ هیچ پەیوەندیەکی بە بنبەرکردنو لەناوبردنی تیرۆر و تیرۆریزمەوە نیە. بەپێچەوانەوە لەدانی ئەم هەزانە بە هەردوو قوتب و هاوپەیمانکانیانەوە، لە تیرۆر و هەزە تیرۆریستەکانی ئیسلامی، دەبەتە هەی زیاتر پان بونەوەو بلاوبونەوەی و گەورەتری دەکات. ئەمە تاجروبەیەکی گەورەی مێژووی ١٦ ساڵی ڕابوردوە لە ئەفغانستانەوە تا ئیستا. بەو ئاستەی جەنگ دژی " تیرۆر" ڕاگەیندرابێت، بەو ئاستەی

گوایە جەنگێکی گەورەو فراوانە، بەهەمان ئاست تیرۆر و تیرۆریزم گەورەو فراوان بەتەوە. پەم وایە ئەمە ئەتر پەویستی بە تیار نیە. مەژوویەکی تەواوە کە خەمان بینیومانە. ئەم جەنگە پەویستە بوەستەت. هیچ نیوەندگیریەک لەم نەوەدا نیە. خەکی ناوچەکە لەژەر دەسەلاتی داعش و بەمبارانی ئەمریکادان. لە ژیر دەسەلاتی تیرۆریستەکان و بەمبارانی روسیادان. لە موسڵ لەبەرانبەر دوو لایەنی تیرۆریستی دا گیانیان ئەسیرە. لایەکی کە تیرۆریزمی دەولەتی یە خانوەکەیی و قوتابخانەی منداڵکەی، خەستەخانەی گەرەکی، و پردەکانی سەر دجلەی، بە دەروخینەت و دەیان کەس دەکاتە قوربانی، ئەو لای تریان کە داعش ئەگەر شانسی مانەوەی هەبەت رەژانە دەزەخەکی بە دادەخات. لەناخەوە خواستی واقعی ئەویە کە لە هەردوو جەرە تیرۆرەکە رزگاری بەت. ئەلیبە هەلومەرجی کاولکاریەکی هەجگار زیاترە.

ئەم جەنگە پەویستە بوەستەت. باسی ئەمە لە شەش مانگی ڕابوردوەوە هەر ئەم جەنگە بوە. جەنگ بەشیکە لەسیاسەت. وە جەنگ کە پیادەی دەکات مەسەلەی سەرکیە. ئەم جەنگە باسی ئیمەیە، نەک جەنگی چینەکان، نەک جەنگی کریکار بەرانبەر بەسەرمایەو دەسەلاتەکەی وەنەک جەنگی هیزەکی جەماوەری و پەشکەوتنخواز لە بەرانبەر هەزەکی تیرەرسیت یان دەسەلاتیکی کەنەپەرست. ئەم جەنگەی ئەستای ئەمریکاو روسیاو بەریتانیا و فەرەنسا و تورکیاو سوریا و عیراق و بارزانی و حزب اللە و حەسیەکان و حەشدی شەعبی، تیرۆریستەکان و داعش و قاعیدەو نەسرەو سوپای شام وئەزبەکی ... لایەنەکانی ئەم جەنگەن. سیاسەت ئامانجی هەیە وهەموو ئامانج و ەیبازەکی سیاسی ، سونەت" نەریت" و شیوازی کاری خەی و ئەخلاقیاتی خەی هەیە. جەنگ سیاسەتە، وە بە ئەو هەزانەی لەم جەنگەی ئەستاو شەڕ جیاوازەکانیدا بەشدارن، ئەمە جیاناکرەتەوە لە شیوازی کاریان، شیوازی جەنگیان. لە بوردومان و کاولکردنی خەستەخانە و قوتابخانەو دامودەزگای ئاوو کارەبا، جیاناکرەتەوە لە کاولکردنی خانوبەرەو ماڵی هاوولاتیان، جیاناکرەتەوە. سەیری ئەلیبە بکەن و ئینجا پردەکانی موسڵ.

جەنگ سیاسەتە وە بە ئەم هەزانە شیوازی کارەکەی ئەویە کە دەیبینین، کوشتنی منداڵان و دەیان هەزار بێ تاوان وبە چەک، سەربڕین و کوشتن و ئیعدامکردن، ئامالینی و گەینی دیمەگرافیا و پاککردنەوەی نەژادی وتایفی هەموو ئەمانەمان بینی لەدەورووبەرت موسڵ و کەرکوک و شوێنەکانی دیکە وە دەیبینین. ڕەخنە ناتوانیت بەر بە شیوازی کارو سیاسی ئەمریکا و روسیاو داعش و حەشدو تورکیا

بگرێت. یان جەنگ دەبێت بوەستێت یان ئەو کاولکارییە بەردەوامە. خەشبەوریە داوا لە ئەمریکاوحەشدی شەعبی و تورکیاو روسیاو سوریا… بکەیت کە کاولکاری نەکەن و لەسەرخۆبن و دەست بپارێزن. ئەگەر ئەلیبە لە فلمدا ببینین دەیان زیادەریان کردوە لە فەنتازیای کاولکاری و قەتلدا. واقعیەتی جەنگەکە بەشنی ئەوەمان پیدەلێ کە درەنگە دونیا کاول بوو، دەبێت پیش بەم کاولکارییە بگیرێت.

هەریەک لە دوو لایەنی بەرانبەری ئەم جەنگە، یان سێ لایەنی بەرانبەری ئەم جەنگە، بەپێی هەژهاوسەنگیان لە بەرەیەکی جەنگدا داوادەکەن کەجەنگ بوەستێت بە شیوەیەکی کاتی، مەسەلەی ئەوان خەکەکردنەوەیە بە جەولەیەکی دیکەی بەکسەن، چەند جار ئەوەمان بینی لە سوریا. بەلام بەگشتی هەرلایەک هیز هاوسەنگی بە قازانجی نەبێت دوای وەستانی چەنگ دەکات و ئەم دیاردەیە زیاتر لە سوریا و لیبیا و یەمەن دەردەکەوێت. باسی ئەمە وەستانی جەنگ نیە بە دوبارە هەستانەوە بەڵکو باسی ئیمە ئەوەش نیە کە داوایان لە بکەین جەنگ بوەستێنن. باسی من هەروەک لە وتاری پێشودا "ئەم جەنگە پێویستە بوەستێت! ئاوابونی خوێناوی "سیستەمی نوێی جیهانی"ئەمریکا!" وتومە ئەوەیە کە : (پێویستە جەنگ بوەستێت" تەنها بەمانای وەستانی" تەقە" نیە. بەڵکو بەمانای نەمانی تەواوی کەشتی یە جەنگی و سەربازییەکانی ئەمریکاو ڕوسیا و ووڵاتانی دیکەیە لە ناوچەکە و دەریای سپی ناوەراست و تەواوی پگەو بنکە سەربازییەکانیان. جیهانی ئەمرۆ نە پێویستی بە بارچاوشی ئەمریکایە وە نە بە حەیتەی ڕوسیا. هەروەها بەمانای وەستانی ناردنی " جیهادییەکان" و وەستانی فەرکردن و پەروەردەکردنیانە، وەستانی کەمەکی مالی و مرەیی و، هەواگری و سەربازییە بەم هیزانە، بەینی کەناڵەکانی ڕاگەیاندیانە لە کەناڵە ئاسمانیەکانەوە بگرە تا دەگاتە فەیسبوک و تویتەرو لە هەزە تیرەرسیتەکان و فەتواچیەکانیان. قەدەغەکردنی موتلەقی ڕەوانەکردنی چەکە بە ڕەکخراوو هیزو گروپە تیرەر یست و میلیشیا جیاوازەکانیان. جەنگ دەبێت بە فەوری بوەستێت. هەموو دونیا تەنانەت ئەوانەش کە زەر گوێندانە بیستنی هەواڵەکان یان ئەوانەی کە ئاگری شەڕەکانیان زەر لەدورە لە نیوزلاندەوە بگرە تا دەگاتە ئالاسکا… لە جیهانەکی ئامن و ئارامدا گوزەران ناکەن. وەستانی جەنگ بەرژەوەندی هەموو ئەوانەش دابین دەکات چ جا بگات بە ملیارەها ئینسان کە لە ڕەژهەلاتی ناوەراست و جیهانی عەرەب و ئەوروپاو ڕوسیاو ئەمریکا دەژین. واتە ئەوانەی لە ناوجەرگەی جەنگ و دەوروبەرکەیدا گوزەران دەکەن، یان ووڵاتەکانیان دەرگیرە لەم

جەنگەدا.).

ئەمکارو سیاسەتە دەبەت بسەپینرێت، دەبەت بە سەر زلهێزەکان و حکومەتەکانی ناوچەکەدا فەرز بکرێت، کە ئەم جەنگە ڕابگرن. چونکە ڕەشنە ئەوان بە ئاسانی جەنگ ڕاناگرن تا سیاسەتەکانیان جێبەجێنەبێت. ئەمکارە سیاسەتە وە پیویستی بە هەنامەیدان وەیکخستنی بزوتنەوەیەکی فراوانی نەو نەتەوەیی هەیە. هەم لە نەوخەی ئەو وولاتانە بەهەموو ڕیگایەکی گونجاو وڵوانە ڕێکخستنی هەزی چەکداری، تادەگاتە سازدانی بزوتنەوەی ناڕازایەتی گەورە لە ئاستی جیهانیدا. بزوتنەوەیەکی ئاوەها کاریکی سەختە بەتایبەت لە هەلومەرجی ئەمڕی دونیادا. بەڵام ڕیگەی دیکەمان نیە. لەئاستی ناوخەدا مانای پاککردنەوەی ناوچە، شار، شارچکەیە لە دەسەلاتی تیرەرو بورژوای، هەر جەرە بورژوایەک کە دەسەلاتدارە. ئەگەر نا دوبارە دەمەزڕدکردنەوەی هیزە تیرەریستەکان کارێکی سەخت نیە بە وولاتانی زلهێزی سەرمایە و ووڵاتانی ناوچەکە. مەسەلەی بنەبرکردنی تیرەر لە هەلومەرجی ڕاگوزەری جیهاندا، لە ناوچەی ڕژهەلاتی ناوەرست و جیهانی عەرەبدا، ڕاستەوخە بەستراوتەوە بە دەرکەشانی دەسەلات لە ژیر چنگی بورژوایی، جا هەر جەرەکی بیت.

ئایا ئەمە وە خەلکی ناوچەکە لەگەڵ جەنگی دژی داعش و تیرەریزمی ئیسلامی سیاسی بەرەو ڕونین؟! ئایا دوو لایەنی جەنگی ئەستا تەنها ئەو دوو قوتبەو هاوپەیمانەکانیان؟! تەنها جەنگی نەوان ڕوسیاو چین و سوریاو ئیرانە لە بەرانبەر ئەمریکاو ڕۆژئاواو سعودیەو تورکیاو قەتەرو ئوردون دا...؟! یان نەخەر لە حەقیقەتدا ئەمە لە گەڵ جەنگەکی دیکەش بەرەو ڕوویەن و ئەویش جەنگە دژ بە تیەرەر وە تیەرەریزمی ئیسلامی. بەڵی، ئەمە لەگەڵ ئەو جەنگەش بەرەو ڕوویەن. بەڵام ئەو جەنگە . جەنگی ئیمەیە، وە جەنگی خەڵکی ناوچەکەیە ، وەهی کرێکارو زەحمەتکەشی ناوچەکەیە. ئەم جەنگە جەنگی خەڵکی هوشیارو موتەمەدنی هەموو دونیایە، جەنگی هەموو سکولارو پێشکەوتنخوازێکی دونیایە. ئەم جەنگەی ئێستا لە ئارادایە بەهیچ جەریک و بەهیچ مانایەک جەنگ نیە دژی داعش تەنانەت بە ڕوسیا و سوریاش، کە ئەوان ڕوبەڕوی دەبنەوەو ، کە بەفعلی ڕوسیا زەربەی کوشندەیان لە دەدات لە داعش و نەسرەو تیەرەریستەکانی دیکە. ئەو نوسەرو لایەنانەی کە لە عیراق دەڵین ئەوانەی کە داعشیان دروستکردوە، لە گەرەن با سەری پان بکاتەوە، ئەوانە لە سوریا هیچ سیاسەتێکیان پێ نامێنێت مەگەر دوای ئاغای بەتین بکەون، دروست وەک حزبی شیوعی سوریا.

**جەنگی خەڵک، دژی تیەرەر وتیەرەریزمی ئیسلامی**

جەنگی خەڵک لە ناوچەکەدا ئاگرچی ئیرادەی زۆرتکراوە و بەڵایدا بڕاوە، بەڵام بەردەوام لە ئاستی هەڕەشەی لاوازی خۆیداو تەنانەت لەدەرەوەی وڵات دەبینین بەڵام هێجگار لاواز. کەسپی خەڵک لە وڵاتی کە لەنێو دووجەنگدا دەژی کە لە چوارچێوەی جەنگەکەدا دەچێتە پێشەوە. گوایا کێشەی ڕوسیا و ئەمریکاو ئێو هەموو هەزەی هەناویانەتە سوریاو عیراق بە لەدانی تیرۆریزمی داعش وتیرۆریزمی ئیسلامی یە. جەنگی ئێوان لەبەرانبەر یەک و خەڵکی ناوچەکەدا تیرۆریزمەکی دڕندەتی تەواوە. لەنێو تەپباران و ساروخباران وشەڕجیاوازەکانی ئەم جەنگە گەورەیەدا، لەنێو پاکتاوکردنی نەتەوەیی و تایفی و ئایینی دا، وە لە نێو کەمەلکەژی جەنگی زلهێزەکان و کاولبونی شارەکاندا، وە لەنێو هەلومەرجی ژیانی برسێتی و بێ موچەیی و گرانبونی کەلوپەلدا، خەڵک دەرگیر بوە لەگەڵ سەرگەژێیەکی هێجگار فراواندا، تا ئاستی ئێوەی کە بەهەی میدیای ئازادی بەکرێگیراوی سەرمایەوە، خەڵکیان دابەشکردوە بەسەر دوو بەرەی زلهێزەکان و هاوپەیمانەکانیاندا. گوایا ئێوان شەری دژی تیرۆر دەکەنو لە هەمانکاتدا ڕۆلی خەڵک بگشتی لەم جەنگەدا ناکام کراوەتەوە، لەسایەی فوتکردن لە داعش و گەورەکردنی و پێکهێنانی فەزایەکی ترسناک و تەقەنەر لە بەرانبەری دا.
خەڵکی ناوچەکە دەتوانیت وە دەکرێت بەر بەداعش و تەواوی تیرۆریستەکانی برادەری بهێنێت، کوردوستان و عیراق و سوریاو لیبیان لە بکاتە کەبانی. لە کەبانی ئێو کارە کرا، چونکە خەڵک بە دەوری هەزەکدا ێیکخراو بوو کە دژی تیرۆریزمی ئیسلامی سیاسی بوو. لەمبارەوە من نامەوێت تەواوی باسکانی پێشووم دوبارە بکەمەوە، خوێنەر دەتوانێت بگەڕێتەوە بە باسی " پێتای تیرۆریزم و چێنیەتی ئوبۆنەوەی!"( حوزەیرانی ٢٠١٦). لێو نوسینەدا کە زۆر پێش دەستپێکردنی شەری موسڵ و ئالیبۆ نوسراوە، بە ئوبۆنەوەی تیرۆریزم ئەم هێنگاوانە دەست نیشان کردو لیستەدا دوبارە دایدەنەمەوە:

یەکەم: ڕزگکستنی بزوتنەوەی ئازادیخوازی جیهانی: ئەمکارە و بە پراتیک دەرهێنانی لە ڕێگای ئابڕانی کرێکاری و کۆمەڵایەتیە سیاسی و ڕۆشنبیرییەکان کە دژ بە تیرۆریزمی دڕندەتی و ئیسلامین مەیسەر دەبێت. هێزەها لەدیگای ئێو بزوتنەوانەوە کە هێز ئێستا لە مەیدان دان لە پێناو خواستی جڕاوجڕو بڕحەقدا لە ئەمریکاو ووڵاتانی ئەوروپا. مەسەلەی سەرەکی لەم نەوەدا ئەوەیە کە دەنگی ڕزگخرانی ئەم بزوتنەوەیە بگاتە ڕەئی گشتی بەتایبەت لە ئەوروپاو ئەمریکا. ئەمکارە دەکرێت هەر ئیستا لە لایەن کەمەنیستەکانەوە دەست پێ

بکرێت. لەم پراتیکەدا کۆمۆنیستەکان تەنها نین، بەڵام مەسەلەی سەرکی ئابوریکردنی بزوتنەوەیەکی لەم چەشنە ئەوەیە کە هەسوران و ئابورانی سەرکی بزوتنەوەکە دژ بە هەردوو تیرۆریزمەکە بن. مەسەلەی سەرکی ئەوەیە کە چۆن تیرۆریزمی دەوڵەتی ئەمریکاو فەرەنساو بریتانیا و هاوپەیمانەکانیان ئاشکراو ڕیسوا بکرێت، هەروەها تیرۆریزمی ئیسلامی سیاسی وەک هێزو بزوتنەوەیەکی سیاسی ڕیسوا بکرێت و باسەکە لەڕەدا پەویستە بە ڕەشنی لە " مافی هەبژاردنی ئایین" یان باسی " ئایینی موسڵمان " جیابکرێتەوەو تێکەڵ نەکرێت. بەڵکو هەردوو تیرۆریزمی دەوڵەتی و ئیسلامی لە چوارچیوەی دووهێزو جەنگێك کە لەسەر پێگەو نفوزی سیاسی دەچێتە پێشەوە، باس بکرێت و خەڵک وە ڕیکخراوەو کۆمایەتی جیاوازی بە دەوردا ڕێکخراو بکرێت.

دووەم: پێکخستن و ئامادەیینی تیرۆریزم لە نێو خەدا: ئەم تەوەرەیە دوو بەش لە ووتانی جیا دەگرێتەوە.
ئەلف: پێکخستن و وەدەرنانی تیرۆریزمی ئیسلامی سیاسی و دەوڵەتی لە وولاتانی ئەوروپاو ئەمریکادا: گۆڕینی سیاسەت و یاساو ڕیساکانی مالتیکالچۆر لە هەر ووتاتیکدا، وەک دروشم و خواستێکی سەرکی ببێتە دواکاری بزوتنەوەکە و خەڵکی بدەوردا ڕێکخراو بکرێت. جیاکردنەوەی ئینسانەکان و دابەشکردنی کامل لە سەر بناغەی ئایین، تایفەی ئایینی، نەتەوەو ڕەگەزو ڕەنگی پێست، یان ئاسیایی و ئەوروپایی و ڕەژاواویی و ڕەژهەلاتی و باکورو باشور، پەویستە قەدەغە بکرێت و بخرێتە زبڵدانەوە، حەقارەت و بەگەنی ئەم نەریتە سیاسیە یە لە پەوانە نایەت. داخستنی مزگەوتەکان وەک جێگای پەروەردەکردنی فکری و سیاسی تیرۆریزم و ئیسلامی سیاسی، ئەمکارێکارەکە کە بە خەرایی پەویستە دەست پێبکرێت و زەمینەی کامەلایەتی بە هێزی هەیە بە مەرجەک خەی جیابکاتەوە لە ئاسیزم لە ئاستی سیاسی دا. هەوشانەوە یان قەدەغەکردنی فەوری هەر یاساو ڕیسایەکی ئیسلامی کە لەم ووتانە لە گیتەو مزگەوتەکان بەرەوە دەچێت لە پێوەند بە یاساکانی باری کەستیەوە، دیاریکردنی ئەمکارانە وەک تاوانێکی گەورە. ڕیگرتن لە شێوەی یان هاوبەشی شەر لە گەڵ ئەمریکا یان فەرەنساو بریتانیا لە ووتاتانی عێراق و لیبیا و یەمەن و سوریا... کشانەوەی دەست بەجیە هێزەکان یان وەستانی فەوری هەر جۆرە کامەکەک بە هاوپەیمانی ئەمریکاو جەنگە گاتەجاریێکەی دژ بە تیرۆر وە وەستانی فەوری جەنگی ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی.
ئابوبردنی تیرۆریزمی دەوڵەتی ئەمریکاو ووتاتانی دیکەی ئەوروپایی و هەروەها پەردە هەڵدانەوە لەسەر ناوەرۆکی تیرۆریزمانەی ئەم

جەنگە.

با: وەدەرنان و بن برکردنی تیرۆریزمی دەوڵەتی و ئیسلامی، لە ووڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەراستدا: بزووتنەوەیەکی بزووتنەوەیەکی سیاسی بۆ پاککردنەوەی تیرۆریزمی ئیسلامی سیاسی و دەستکەوتاکرنی هەڵکانی لە دەسەڵات.
ئەم سیاستە لە هەمانکاتدا ناتوانیت بەدەنگ بەت بەرانبەر بە تیرۆریزمی دەوڵەتی ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی و هەروەها هەموو ئەو هێزانەی کە لە نیوخۆدا ڕێگەیان هەیە لە کەمەک کردنی هەردوو لای تیرۆریزمی دەوڵەتی و ئیسلامی دا... بەڵام لەهەمانکاتدا تەوەرەی سیاستی خەی لە بەرچاوەو ئەولەویەت و و ئاستەی سیاسی لەم هەلومەرجەدا بە بنەبەکردنی تیرۆریزمی ئیسلامی یە.

وەستانەوە بەرانبەر بە تائیفەی سیاسی، خەبات دژی تیرۆرو هەڵە تیرۆریستیەکان بەبی خەباتکردن و وەستانەوە دژ بە تایفەگەری سیاسی مەیسەر نابەت. سەرچاوەیەکی سەرەکی گەشەو فراوانبونەوەی تیرۆریزم و کالچەری "خەکەژی جیهادی" ئایدەلۆژیای تایفەگەریە، بەهەردوو بەشی سونەو شیعەی سیاسی. بەڵام خەباتکردن دژ بە تایفەگەری لە نیو خەی شارەکانی ناوەراست و باشوری عیراق یان شارەکانی سوریا یان لوبنان دا ئەولەویەتی گەورەترو فەوری تری هەیە بەبەراورد لەگەڵ ئیران یان کوردوستانی عێراق...

مەسەلەیەکی دیکە بەڵکەخستنی "بزووتنەوەیەکی سکولار" لەم ووڵاتانەدا بەشەکە لە سیاستی کەمەنیستی و لە بزووتنەوەیەک دژ بە تیرۆریزمی ئیسلامی سیاسی ئەگەرچی ئامانجەکانی تەپەر دەکات. باسەکە لەڕەدا کەمپین نیە بەڵکو ئەمرە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەراستدا، کاری بزووتنەوەیەکی سیاسی گەورەو فراوانە کە ئامانجی جیاکردنەوەی دینە لە دەوڵەت و دەسەڵاتە نیوخەییەکان" شورای شارەکان و ناوچەکانی خودمختارو فیدرال" وە لە پەروەردەو خوێندن. مەبەست ئەوەیە سکولاریزم بەتە بزووتنەوەیەکی گەورەو فراوان، خوێندنی وانە ئاینیەکان لە قوتابخانەکان تا کۆتایی قۆناغی ئامادەیی قەدەغە بکرەت، مزگەوتی نەو پەیمانگاو زانکەکان دابخرێن، یاساکانی باری کەسیتی هەلبوشێنەوە... هەندی لەم خواستانە هەر ئیستا بەفەوری دەکرەت کاری لەسەر بکرەت و ئیمکانی بەدیهاتنی هەیە.

مەسەلەی سەرەکی لەڕەدا ئامادەکردن و هەنانە مەیدان و ڕەکخستنی خەکە دژ بە تیرۆریزمی ئیسلامی سیاسی. کارەکی وا لە گەڕەکەک یان زانکە یان کارگەیەکەوە مومکنە دەست پە بکات... نەخشەکارەک بە بردنە

پیشەوای ئەم سیاسەتە لە ووڵاتەکەوە بۆ ئەوەی ترو تانانت لە کوردوستانی عیراق و عەراق و لە سوریادا لە شارەکەوە بۆ ئەوی دیکە دەگەڕێت و بۆ تایبەت لە سوریا جیاوازییەکی زۆری هەیە.

سێهەم: کاری فکری و تیۆری: ئەم ئەرکەکە و خۆی بەشیکە لەسیاسەت و بەشکە لە تەوەرەکانی سەرەوە. بەڵام من وەک خاڵیک جیام کردۆتەوە لە بەرئەوەی، وا بیر دەکەمەوە کە لاوازییەکی هەجگار گەورەمان لەم بوارەدا هەیەو پێویستی بەکاری هەجگار گەورەو فراوانە بۆ پەکردنەوەی کەلێنێک لە کەلێنەکانی. مەسەلەی سەرەکی لێرەدا وەک ئامانجێک بۆ ئەم ئەرکە: بەدیهێنانی کۆشکی کۆمەڵایەتی گونجاوە بۆ فکرو کاڵچۆری مارکسی و پێشکەوتنخوازو سکولارو یەکسانیخواز.....لێرەدا مەبەست کارو خەباتی فکری و تیۆرییە لە ئاستی کۆمەڵایەتیداو وەڵام بۆ گۆڕە بیریارانی ئیسلامی سیاسی و مالتیکالچەریزم و... ئەوەندەی کە پەیوەندی ڕاستەوخۆی هەبیت بەم باسمانەوە.

وا پێدەچیت کە ئەمە دوو ئەرکی جیاوازمان هەبێت، لە دوو مەیدانی جیاوازدا. لە باری ئەرک و کارەوە لەوانەیە هەندێک جیاوازی هەبێت. بەڵام بەگشتی بۆ چینی کرێکار وە بۆ خۆک لەم هەلومەرجەدا ، نان و ئەمنیەت بۆتە مەسەلەی سەرەکی. دابینکردنی ئەم دوو خواستە بۆبە دەستکەتاکردنی دەسکەاتی بورژوایی مەیسەر نابێت. دەستکەتاکردنی دەسکەاتی بورژوایی لە هەر شارێک یان ووڵاتێک یان ناوچەیەکی ڕۆژهەلات ناوەڕاستدا، کەمەکەکی گەورەو هەنگاوەکی گەورەیە لە ڕاستی دەستبەنەوەی تیرۆریزمی دەوڵەتی و هەروەها تیرۆریزمی ئیسلامی سیاسی و دابینکردنی ئەمنیەت و نان و هەروەها ئازادی. سێ ئامانج: دەستکەتاکردنی تیرۆریزمی دەوڵەتی، تیرۆریزمی ئیسلامی، و دابینکردنی خواستەکانی خەڵك . بەڵام چینی کریکار بۆ ئامانجێک وەڵام بۆ گشت خواست وئامانجەکان دەداتەوە. بۆ ئامانجیک پیویستە ئەم قۆناغە کورت بکرێتەوە: ئەویش دەرکەسانی دەسەلاتە لە ژیر دەستی دەسەلاتی بوژوایی لە هەر شوێن و شارو ناوچە و ووڵاتێک کە مومکن دەبێت.

**بۆ "ئەم جۆرە پێویستە بوەستێت"؟!**

وەستانی جۆرە مانای وەستانی کاولکارییە، وەستانی ویرانکردن و ڕوخاندنی خانو و جۆگا ژیانی خەڵکە، وەستانی دارمانی قوتابخانەو خەستەخانەو تەرەکانی ئاوو کارەبا و تەڵەفۆنە، وەستانی وێرانکردنی پردو تەرەکانی جادەوبانە... لەهەموو ئەوانە گرینگتر وەستانی نزیفی

خوین و کوشتنی مندالان و ژنان و لاوانە، وەستانی کوشتنی ئینسانەکانە کە زەربەی هەرزەریان چەکیان پێ نیە. لە هەمانکاتدا هاوەستانی ئاوارە بون و هاکردن و ماڵ بەجێهشتنە... ئەگەر تەنها لەبەر ئەم هۆیانە بیت دەبێت جەنگ بوەستێت. تەنانەت وەک فەرزێک ئەگەر ئەم جەنگە بە بنەبرکردنی داعش، دیسان دەبێت بوەستێت.

مەسەلەکە ئەوەنیە کە داعش لەناوببرێت، بەڵکو ئەوەیە کە وەرانکاری لەئادەمیزادەرو ئاوارەیی و بە سەروشوێنی بکەنە ژیانێکی ئاسایی خەڵک. مەسەلەکە ئەوەیە کە هیچ دەرمانێکیان پێ نیە خەڵک ئارام رابگرن و سەرمایە بەباشی بچەرخێنن. شەڕەکە وانیە یەک دوو مانگو تەواو دەبێت، بەیە دەبێت خەڵی هابگرێت گوایا داعشمان بە لە ناو دەبەن. ماهیەتی ئەم جەنگە وڵەم هەلومەرجە" راگوزەرە جیهانیەدا" ئەوەیە کە ناراستەوخۆ و درێژ خایانە. بە ئەوەی لەم دیاردەیە بگەین پێویستە لە چەند دیاردە بگەین: ئەزمەی قوڵی جیهانی سەرمایە و قۆناغەکانی زیاتری ئەزمەکە. دووەم: دورخستنەوەی جەنگی راستەوخۆی نەوان زلهێزەکان. سێهەم: نەبونی ئەلگەیەکی سەرمایە چ لەباری ئابوری وچ لە باری کالچەرو ئایدەلۆژیاوە، بەئەوەی بتوانن وەک سیستەمێکی کەمڵایەتی ومەقبول بەهێزی بەرن. ئەوەی کەماوەتەوە لە ئامادەنەبونی چینی کرێکار، وەک هێزێکی شۆرشگێری سیاسی ، تەنها بەربەریەتە. بورژوای دونیا بەربەریەتی هەڵبژاردوە بە هەلومەرجی ژیان و گوزەرانی داهاتوی کەمڵگای بەشەری. باسەکە ئەوەیە قبول دەکرێت یان نا؟!

مەسەلەی جەنگی ئێستا و شەڕەکانی ئەوەنیە کە جەنگ لە ئەلیبە نەما، ئیتر مانای ئەوەیە خەلکی ئەلیبە شەر نابینننەوە، یان ئەگەر شەر لە موسڵ نەما ئیتر تەواو عیراق شەری تەدا نامێنێت. ئەم شێوانە لە چوارچیوەی جەنگی ئێستادا شەری دیکە بەرهەم دەهێنن. سروشتی سیاسی جەنگەکە لەم هەلومەرجەدا ئەوە دەخولقێنێ. لەهەر سەردەمیکدا بەکەنکرێتی باسی جەنگ هەر ئەوەنیە درێژەی سیاسەتە، لەوە گرینگتر ئەو ئەوەیە کە هەلومەرجەکە بناسین و وە سیاسەتەکە لەو هەلومەرجە دیاریکراوەدا چی یە و ئامانجی چیە؟! لە ئەفغانستانەوە سەیر بکەین تا ئێستا تیرەرو تیرەریزمی دەوڵەتی و ئیسلامی هەدوولایان گەورەترو فراونتر بونەوە. ئێستا زیاترو زیاترو توندو تیژ تر بە هەی گەورەبونی هەردوو جەری تیرەریزمەکە. هەرئێستا شەر لە ئەلیبە خەریکە کۆتایی دێت. لە تەدمرو لە باب شەرکیان گەرم کردوە. لە موسڵ ئەمریکا بە جۆرێک پشوی پیداوە، لە دەوروبەری تەلەعفەر حەشد گەرمی کردوە... بەبێ ناسینی هەلومەرجی هاگوزەری ئەمڕی دونیای

سەرمایە، ناتوانین درکی ئەم مەسەلەیە بکەین. بەم مانایە پیویستە ئەم جەنگە بوەستێت.

دیسان دەبێت ئەم جەنگە بوەستێت، چونکە پاشا گەردانی فکری و سیاسی و کالچەری هەجگار دواکەوتوو کەنەپەرست دوبارەو چەند بارە دەمزەرد دەکاتەوە... ئەمرۆ داعش و حەشد، وە لە داهاتویەکی نزیک لەوانە لغاو بەربوو تر بەرهەم دەهێنن. وتمان کە بورژوای دونیا موفلسە و ئەلتەرناتیفی ئایدەلۆژی پێ نیە، مەگەر دینکان و تائیفەکان زیندو بکاتەوەو بیان کات بەگژ یەکدا، مەگەر بیری دواکەوتو برەو پێ بدات. ئەوانیە ترامب وبایکست و بەرزبونەوی پێگەی ڕاست ڕۆژبە ڕۆژ هووڵەسەرە، مەسەلە ئەوەیە کە ڕۆژئاوای جاران بە مافی مرۆڤ و مافە فەردی و کەمەلایەتی و سیاسی و مەدەنیەکانەوە کۆتایی هات... ئەمرۆ لە ئەوروپادا دور نیە جارێکی دیکە بگەڕێنەوە بۆ ئەحزابی مەسیحی سیاسی. هەر ئێستا ئەم جەنگە ئاستی قوڵبونەوەی کێشەو ململانێی تائفی نیوان شیعەو سوننەی بردۆتە ئاستێکی زۆر بەرزەوە، هەروەها کێشەی نێتەوەیی نێوان "کورد" و "تورک" وە "عەرەب" و "کورد لە ئاستی ناوچەکەدا.. ئەمە بەجیا لەوەی کە کالچەری میلیشیای و عەشیرەتگەری و فرانکردنەتەوەو لەوانەش مەترسیدارتر، مەرجەعیەتی ئیسلامی بەهەردوو تائفەکیەوە توندترو پایەدار تر کردۆتەوە. بەیە پیوسیتە ئەم جەنگە بوەستێت.

لە سەرەوە باسمان کردوە کە جەنگ سیاسەتەو وەستانیشی سیاسەتە، لەمبارەوە سیاسەتکمان پێشنیاز کردوە. جەنگ لە خۆە ناوەستێت، وە لایەنکانی جەنگ لەم هەلومەرجەدا ئامادەنین چەنگ بوەستینن، هەرسە لایەنکە ئامادەیە جەنگەکە درێژە پیبدا. مەسەلە هەلومەرجی مەژووی ئەم قەناغەیە. کەواتە دەبێت، ئەمە خەلکی دونیا، بیوەستێنیت. لیرە ئیمە دەرگیرین لە گەڵ گەورەترین کەسپی ئەم قەناغەدا، ئەویش نەبونی" ئەحزابی کەمۆنیستی جەماوەریە"، نەبونی ئەحزابی کەمۆنیستی بەهیزە کە کاریگەری بکاتە سەر ئاوگەرکابی ئەم قەناغە. حزبێک کە بتوانێت ناڕەزایەتی گەورەی جەماوەی و چەکداری بڕووی ئەم هەلومەرجەدا ڕێکخراوو یەکگرتوو بکات. ئەم کەسپە لە هەلومەرجی ئیستادا تەنها کەسپێکی زاتی نەماوە، بەڵکو ئەمرۆ بۆتە کەسپێکی بابەتی و مەژوویەک ئەم هەلومەرجەی خولقاندوە. ئەمە، کەمۆنیستەکانی ئەم قەناغە، هەردوو ئەرکەکە کەڵکە بوە بەسەرمانەوە. ئیگایەکمان نیە جگە لە چونە پێشەوە.

ئەم جەنگە بوەستێت لایەنی کەم خەڵک بیرێک لە ژیان و گوزەران و کارەبا و نانو بیکاری دەکاتەوە، بیرێک لە ژیان و گوزەران و

جانوبەرەکی و شۆنی نیشتەجێبونی دەکاتەوە. خەباتی چینەکان بە درێژایی درێژکەونەوە. هەروەها لە بارەی سیاسیەوە زەمینەیەک درێخست کە میلیشاکان و تیرۆرستەکان، زەمینەی کەمتریان دەبێت بە هاندانی خەڵک و کەشکردنیان بۆ نێو ڕیزەکانیان، زەمینەی کەمتر دەمێنی بۆ فراوانکردنەوەی قەشتی نێوان ئاینەکان و تایفە جیاوازەکان...وەستانی شەڕ تەنانەت ئاگر هەموو خواستەکانی خەلك جیبەجێ نەکات، ئەوە لایەنی کەم بەهێز کردنی تیرۆریزمی ئیسلامی لایەنی کەم بۆ چەک و بۆ ئەفراد و لایەنی لۆجیستیکی مانایەکی نامێنێت..لە کۆتایدا وەکورتی وەستانی جەنگ لەدانە لە سیاسەتی هەرسێ لایەنی جەنگێ. لەبەر هەموو ئەم مەسائیلە گرینگانە. پیویستە جەنگ بوەستێت. ١١دیسمبەر٢٠١٦

Saman.karim5@gmail.com

---

# کێشەکانمان لە گەڵ بەغداد لە سەر پرسی نەتەوەین یان وپارە و پێست ... جەزا ئەحمەد فارس

ئەم قەیرانەی کە ڕوو بەڕووی هەرێمی کوردستان کرایەوە زۆر شتی بۆ ڕونکردینەوە یەکێك لەو بابەتانە بریتی بوو لە کێشەی نێوان حکومەتی هەرێمی کوردستان و حکومەتی عێراقی فیدراڵ.
سەرکردە سیاسیەکانمان ئەمەیان بەوە هەدەخەتاند کە کێشەی کورد لە گەڵ بەغداد لە سەر پرسە نەتەوەییەکانە و ئەوان تا دوا هەناس دەجەنگن لە پێناو ناوچە جێناکەکان و بە دیهێنانی مافە نەتەوەییەکانی کورد.
بە تێپەڕبوونی کات دەستی سەرکردەسیاسیەکانمان کەشف بوو کە ئەوان بۆ پارە و پێست لەوێن مەبەستیانە کە پرسە نەتەوەییەکان تەنها وەك کایەك و بیفرۆشنەوە بە خەڵکی هەرێمی کوردستان و ناوچە جێناکەکان.
بڕیە لە (2003 ) هەوە تەنانەت یەك ناوچەی جێناکێکیش نەتوانراوە بگەڕێنرێتەوە سەر هەرێمی کوردستان و یەك پرسی نەتەوەیش

نەتوانراوە بەرەو پێشەوە ببرێت.

سەرکردە سیاسیەکانمان لە بەغداد نمونەیەکی ناشیرینیان پێشکەش کرد چونکە ئەوان ئەوەندەی بە بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان و بنەماڵەکەیان ،یان حیزبەکەیان لەوە بوون نیو هیندە بە خەمی هاوڵاتیان نەچوبوونە بەغداد.
لەپاڵ ئەوەی دەسەڵاتداری کورد لە بەغداد خەریکی پارە کۆکردنەوە و بەدەست هێنانی پۆست بوون لە ناو خۆشیاندا هەمیشە لە ململانێیە کی سەختدا بوون بە ئەوەی زۆر ترین پارە و پۆست بەدەست بیەنن بۆیە نەتوانرا ئامانجی نەتەوەی بەدەست بیەنرێت لە بەغداد.
ئە گەر سەرکردەکانی کورد بە عەقڵیەتێکی واقعی و دور لە خۆپەرستی خۆیان و حیزبەکانیان بچونایەتە بەغداد ئەوە بگومان پێگەی هەرێمی کوردستانیانی بە هێز دەکرد و دەیان توانی سود لە وداهاتە زۆرەی عێراق وەربگرن بۆئەوەی کە ئابورییە کی بەهێز درست بکەن بۆ هەرێمی کوردستان.
بەڵام بەداخەوە سەرکردە سیاسیەکانی کورد لە سەرەتای چونە بەغدادیانەوە لە پاڵ ئەوەی کە داهاتوو پۆستی گرنگیشیان بە دەست هێنا نەیاتوانی پرسی نەتەوەی کورد بەرەو پێشەوە بەرن لە بەر ئەوەی خەرقی گەندەڵیەکی گەورە بوو بوون.

کاتێك کە بوین بە بەشێك لە عێراقی فیدراڵ زۆر پۆستی گرنگ و پارەمان بە دەستهێنا بەڵام لە بەر ئەوەی نەمانتوانی بە شێوەیەکی عاقڵانە مامەڵە بکەین پێیانەوە ئەو پۆست وپارانە بونە مایەی ماڵوێرانی بۆ خەڵکی هەرێمی کوردستان.
سەرکردایەتی سیاسی کورد لەپاڵ ئەوەی بۆ پۆست و پارە چونە بەغداد خەڵکیان کردە قوربانی چونکە بە بەردەوامی کاریان لە سەر چەواشەکاری خەڵکی هەرێمی کوردستان کردووە کە ئەوان بۆ دەست کەوتی نەتەوەی چونەتە ئەوێ .
کاتێك عەرەبەکان بە سونەو شیعەوە تێگەشتن کە سەرکردایەتی سیاسی کورد سەرکدەیەکی خۆپەرستی گەندەڵن کەوتنە پەراوێز خستنی هەریمی کوردستان ، بەمەش پێگەمان لاواز بوو و ئەو سەنگ و قورسایەی کە هەمان بوو لەدەستماندا.

ئەوە پیاوە سیاسیەنەی کە لەدوای رووخانی حکومەتی بەعسی عێراقیەوە چونە بەغداد وەك نمایندەی کورد نەیان توانی سیاسەتێکی دروست بکەن بە ئاڕاستەی خزمەت کردنبێت بە پرسە نەتەوەییەکان بەتایبەتی لە بەدهێنانی خەونی گەڵانەوەی ناوچە جێناکۆکەکان بۆ سەر هەرێمی کوردستان.

بۆیە خەڵکی هەرێمی کوردستان و ناوچە جێناکۆکەکانیش کرانە قوربانی بەرژەوەندیەکانی گروپێکی بچووك لەسەرکردەی هەردوو حیزبی دەسەڵاتدار کە زۆر نەهامەتیان توشکردین.
لەکۆتایدا دەگەینە ئەواستیەی کاتێك کێشەمان لە گەڵ بەغداد بووە ئەوە کێشەکانمان لە سەر پێست و پارە بووە نەوەك لە سەر پرسی نەتەوەی ، هەمیشە پرسە نەتەوەییەکان بۆ بەرژەوەندی تایبەتی بەکار هێنراون لەلایەن سەرکردە سیاسیەکانمانەوە.

---

# مای نیم ئز لەیلا ێمانی حیکایەتە ئازەکانی سەرگەردانی مرۆڤ … ن/ شاخەوان سدیق

**پێویستە مرۆڤ کەسێك هەبێت لە ژیانیدا خۆشی بوێت، ئەگەرنا هەرکارێك بکات، شتێکی هەر کەمە. (لە ێمانەکەوە)**

لە کتێبی دووەمی یادەوەرییەکانیدا (ئەلبێرت کامۆ) باس لە ێی گرنگی نوسەر دەکات و دەێت" ئەو یەکەمین شتەی نووسەر پێویستە فێری ببێت، هونەری گێینی ئەو شتیە کە هەستی پێدەکات بۆ ئەوشتەی کە دەیەوێت ئەوانی تر هەستی پێبکەن" ئەگەر بەوردی سەرنجی ئەم وتەیەی (کامۆ)بدەین لەوە تێدەگەین کە لە دیدی ئەوەوە (نوسەر) کەسێکە کە جیاوازتر لەوانیتر لە دونیاو ئەوەی لەناویدا هەیە دەوانی و دواتر بە شێوازیتر دەیانگێێت بە کەرەستە گەلێك کە خەکانی تری نزیك لە ئەو بیبینن. واتە ئەو مرۆڤانەی پێیان دەوترێت (نوسەر) مرۆڤگەلێکن جیاواز لە توژەکانی تر دەبینن و تێدەفکرێن و پرسیار دەکەن،وەك (سوهراب) واتەنی " چاومان دەشێن و بەجۆرێکی کە دونیامان پیشاندەدەنەوە" بەام بەبۆای من بۆ تەواوکردنی وێنە گەورەکەی ئەم پێسەیە بەتەنها نوسەر گرنگنیەو ئەوەی ونەاکی بەدیوە گرنگەی ئەم بابەتە دەبەخسَێت، بوونی (خوێنەر) بەواتای وەرگرە، چونکە بەبۆای من هیچ تێکستێك چەند

بەهێزیش بێت لە واتاو دەربڕیندا بەبێ تێگەیشتنی خوێنەری وشیار هێشتا ناکامڵە، وەك ئەوەی (ئایەند فیدەرمان)دەڵێت" هەندێك خوێنەر تێکست پێدەکەن لە مانا" کەواتە بێ ئەوەی بەباشی لە گۆشەیەکی دیکەوە لە ڕێگەی تێکستەوە لە دونیا بڕوانین و تێبگەین دەبێت هاوکێشەی (نوسەر+ دیالۆگ + خوێنەر = ڕەخنەگر) هاوسەنگ بکەین، چونکە بەبێبوونی ئامادەی هەریەکێك لەمانە مومکین نییە، تێکست هیچ بایەخێکی هەبێت، چونکە خوێنەری باش، دەبێتە ڕەخنەگری باش و دوبارە مانا بە تێکست دەبەخشێتەوە، لێرەوە ئەگەر بکرێت وەك خوێنەرێك لە ژێر ڕۆشنای ئەو پێشەکییەی سەرەوەدا دەمەوێت کەمێك دەربارەی ڕۆمانی (مای نیم ئز لەیلا)ی کچە نوسەری ئێرانی (بی تا مەلەکوتی) بدوێم، کە ئەم ڕۆمانە بەرهەمی چاپکراوی ئەم ساڵی (بیستەهەمین ڤێستیڤاڵی گەلاوێژە) و لەلایان هاوڕێی وەرگێڕ (مەریوان هەڵەبجە)ی یەوە بە زمانێکی پاراو جوان وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی کوردی. ئەم نوسینەش لەو سۆنگەیەوەیە کە ڕۆژانە کتێبگەلێکی زۆر لە دونیای ئەدەبی ئێمەدا چاپ و باڵاودەکرێنەوەو لە ڕەفەکانی کتێبخانەی کوردیدا بەبڕەنگی دەمێننەوە و خوێنەران کە بەبڕوای من بەشە گرنگەکەی ڕۆحی تێکستن لە ئاستیاندا بڕەنگن، بۆئەوەی ئەم بەرهەمەش دوربێت لە دیواری ئەو بڕەنگیە ترسناکە،پێم خۆشبوو بۆچونی خۆم دەربارەی بنوسم. چونکە هاوڕام لەگەڵ قسەکەی ڕۆمان نووس (ئەمبرتۆ ئیکۆ)دا کەدەڵێت" خوێنەر تەنیا ئەو کەسە نییە کە کتێبێك دەگرێت بە دەستەوەو چاوەڕوانی نوسەرەکە دەکات شتێکی پێبڵێت، بەکو هەزکە لە پرسەی بەخشینی ماناو تێپەڕاندنی ئاسۆکانی نوسەردا بەشدارە، خوێنەر ئەو مانایانە دەدزێتەوە کەلە سنوری خەیاڵی نوسەر تێدەپەڕن، واتە کەسێك نییە ئیشی تەنیا وەرگرتن بێت، بەکو کەسکە خۆی بە سەرچاوەی تەفسیر و تێوانین دەبینێت"

**چیرۆکی ڕۆمانەکە:**

ئەم ڕۆمانە باسکردنە لە چیرۆکی ژیانی مرۆڤ گەلێك کە بەنەوەی بینەری ساتەکانی شکست و بەهیوای شۆشی گەلانی ئێران لە ساڵانی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا ناودەبرێن، ئەو شۆشەی کەپاش ئازارو مەینەتیەکان، ئێرانیەکان دژی سیستمی شانشینی و هێنانەکایەی حکومەتێکی نوێ بەهیوای باشتربوونی ژیان ئەنجامیاندا ،بەڵام وەزرێك لە شۆشەکانی تری دونیا و بە پێچەوانەوە شۆش و ئامانجەکانی بێ زرێك لە ئێرانیەکان لەو وڵاتەدا دەبێتە دزەخ، ئەویش دوای پێکدادانی گروپە چەپو ڕاست ڕەوەکان و لە سەدارەدانی هەزاران لاوی ئازادیخواز بەناو تەمەتی جێراوجێرەوە، کە ئەمەش وای

کرد کچی بەڵشاوی ئیرانیەکان بۆ تاراوگە دەستپێبکات و جارێکی تر نیشتمان بۆ زۆرێك لەوان ببێتەوەبە زیندانێکی گەورە، وەك ئەوەی (بەختیار عەلیش) لە وتارێك دەربارەی شکست پێی وایە" مژووی مرۆڤایەتی هیچ نییە، جگە لە قەسابخانەیەکی گەورە بەناوی شکستەوە" لەم ڕوانگەیەوە خانمی (مەلەکوتی) باس لە چیرۆکی ژیانی پۆ لە نەهامەتی هەندێك لەو هاوڵاتیە ئێرانیە تاراوگە نشینانەی وڵاتی (ئەمریکا) دەکات کە خەم و دوریەکانی غوربەت، هەناوی کەرت و پەرتکردون و یادەوەری تەنگی پێهەڵچنیون، بەجۆرێك کە لە چەند شوێنێکی ڕوانگەدا هەندێك لە کارەکتەرەکان لە خۆ ونکردن نزیك دەبنەوە، تا دەگاتە ئەوەی سەرەنجام یەکێك لە کارەکتەرە سەرەکیەکانی ڕوانگەکە خود کوژی دەکات و لەسەر پردێکەوە خۆی هەڵدەداتە خوارەوەو کۆتای بە ژیانی خۆی دێنێت. بەگشتی ڕوانگەکە یاریکردنێکە لە نێوان هەردوو بڵۆکی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاواداو هەوڵێکە بۆ پیشاندانەکانی نائومێدیەکانی ئینسان کە ئەگەر بیەوێت لە هەرکوێیەکی ئەم دونیایەدا بژی.

**تەکنیك و زمان. وەك دوانەی بەهێزی گێڕانەوە.**

لە ڕاستیدا و بۆ من وەك خوێنەرێك، چیرۆکی ئەم ڕوانگە حیکایەتێکی سادەو ساکار و ئاسایی بوو، وەك زۆرێك لە چیرۆکی ئەو ڕوانگانەی کە کەڵکیان دەیانبینین و دەیان خوێنینەوە، بەڵام ئەوەی جێگای بایەخ و لەسەر وەستانە لەم ڕوانگەدا بونی تەکنیکی بەهێزی گێڕانەوەو زمانە ئاست بەرزەکەیەتی کە بوەتە هۆی جوان و بەهێز داڕشتنی ڕستەکان و بەستنەوەیان بەیەکەوە، ئەمەش بەهاوکاری و بوونی شیعریەت لە ساتی گێڕانەوەی ڕووداوەکاندا، کە بەدیلگی (پینگ پۆنگ)ی کورت و خێرا ڕستەکانی داڕژاون، ئەویش بەجۆرێك لەکاتی خوێنەوەدا هەردەڕی کورتە چیرۆك دەخوێنیتەوە، نەك ڕۆمان. کە بە بۆای من ئەمانەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە، کە ئەم خانمە نوسەرە خۆی هەم (شانۆکارو شیعر)نوسەو کاریگەری خوێندنەوەی چیرۆکی جیهانیشی لەسەرە کە بە ئاسانی لەکارەکەیدا هەستی پێدەکەرێت، بەتایبەت چیرۆکەکانی نوسەران (هەنگوای ئەمریکی و چیخۆفی ڕوسی) ئەم ڕۆمانە لە ڕووی تەکنیکەوە دابەشکراوە بەسەر (حەڤدە) بەشی جیاوازو سەربەخۆدا، بەجۆرێك هەربەشەی دەتوانرێت وەك چیرۆکێکی سەربەخۆی ڕوداو ئامێز مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت، واتە لەم ڕۆمانەدا لە هەربەشێکەوە بتەوێت دەست بەخوێندنەوە بکەیت دەتوانیت و تیمای سەرەکی ڕۆمانەکە تێك ناچێت، ئەم ڕۆمانە سێ گێڕەوەی سەرەکی هەیەو دەنگی هەریەکێك لەو حیکایەت خوانانەش سەربەخۆو جیاوازن، بەجۆرێك هەریەکێك لەوانە بەجۆرێکی جیاو تایبەت چیرۆك و ڕوداوەکانی خۆی و

بەشـوەی گرچنـی تـایبەت بـەخـی چیرـکەکـەی دەگرـتـەوە. ئەمـەش نیشاندەری تواناو لـهاتوی و شارەزای نوسەرە لە چـنـتی نوسینی ـمان و شـوازەکانی لەمـدا.

**سەرنج لەسەر ـمانەکە:**
بـگومان هەموو بەرهەمـکی ئەدەبی چەند بەبایەخ و گرنگیش بـت، هـشتا بە ئەندازەی ئەوەش لایەنی دیکە دەمـنـتەوە بـ قسەکردن دەربارەی هەندـك خاـ لاواز تیایدا، بەبـوای من ئەمەش یەکـکە لە جوانیەکانی ئەدەب کە گـشە نیگای زـر و جیاوازی بـ بینین هەیە، من لە خـنەوەی ئەم ـمانەدا بەر ئەم خاـانەی خوارەوە کەوتم کە ناکرـت بوترـت کەموکورتین لە کارەکەدا تەنها تـبینین و بەبـوای من دەبوو نوسەر باشتر کاری لەسەر بکردنایە.
یەکەم: زـرـك لە ـوەداوەکانی ناو ـمانەکە ئاـزن، بەجـرـك ئەگەر خـنەری شارەزا نەبـت ـەنگە ئاسان نەبـت هەندـك ـوداو کارەکتەر بەئاسانی بـت جیابکرـتەوە، کە رەنگە ئالـزی گـانەوەکە نوسەر لە خزمەت تەکنیکەکەی بەکاری ـنابـت، بەـام سەرەنجام هەرچـنـك بیت خـنەر توشی مەلـل دەکات.
دووەم/ تەواوی ـمانەکە بە نەفەسی شانـیی نوسراوەو کەمتر نوسەر توانیوـتی خـی لە وـنەی درامایی بپارـزـت، کە دەکرا باشتر و لە ـگەی دیالـکی کارەکتەرەکانەوە خـی لەم حاـەتە بپاراستایە و زیاتر لە سینەما نزیك بکەوتایەتەوە.
سـیەم/ ئەگەرچی ـمانەکە لە وـاتی فەرەنساو دوور لە سانسـر چاپکراوە، بەـام لە زـرـك لە دیمەنە (ئیرـتیکیە)کاندا، نوسەر خـی سانسـری کردوەو حەقی تەواوی بە گـانەوەی ساتەکانی ـوداوەکە نەداوەو شەرمـکی زـر بە نوسینەکەوە لەو ساتانەدا دیارە، کە خـنەر بەئاسانی هەستدەکات نوسەر خـی سانسـرو ـگرە لە بەردەم (ـاوی) حیکایەتەکاندا. ـ باشتر تەعبیرکردنی ئەو ساتانە.
چوارەم/ ئەگەرچی ـمانەکە باسکردنە لە نائومـدی و نەهامەتیەکانی مرـق بە هەردوو ـەکەزەکەیەوە، بەـام ساتە تراژیدیەکانیش لەم ئیشەدا زـر نەرم و نیان گـاونەتەوە بە زمانـکی تەواو کچانە، کە بەبـوای من نوسەر لە کاتی قسەکردنی کارەکتەرە پیاوەکاندا نەی توانیوە لە کچ بونی خـی دەربازببـتن، بـیە لەکاتی خـنەوەی ـمانەکەدا یەکـاست بەر نوسین بە زمانی (فـمینستیان)ە دەکەویت.

**ئەم ـمانە ـ بیخـنینەوە:**
(هاشمی ئەحمەد زادە) لە کتـبی (جیهانی ـمان)دا پـی وایە" ـمان لەجیاتی نوـنەرایەتیکردنی هەموو جیهان، تەنیا ـوناکی دەبەخشـتە

سەر هەندێك خاڵ بۆ دەستپێكاگەیشتن بە جیهان" لە ئێستادا و بەگشتی مرۆڤ لە هەر شوێنكی ئەم زەویەدا بێت و هەرچۆن بژی بەهیوایەكی گەورە بیركردنەوەی تەنیوە، بۆیە زۆر جار بەم سەردەمە دەوترێت چاخی مرۆڤە نا ئومێدە گەورەكان، لەم ڕووماندا نوسەر هەوڵیداوە باس لە ئێستای دۆخی مرۆڤ لە دوو جەمسەر دونیادا بكات و بیبەستێتەوە بە دوو كلتوری جیاوازوە، ئەویش بە پیشاندانی ئەو نا ئومێدیە قوڵەی كە لە ڕۆح و جستەی مرۆڤدا سەرەڕای بوونی تەكنەلۆژیاو پێشكەوتن مەدەرنە دروستی كردوون، نوسەر دەیەوێت لە ڕوگەی ئەم ڕوماندوە باس لە نەهامەتیەكانی شێواش و خەمەكانی مرۆڤ لە ئاوارەبون و تەنهای غوربەت بكات، باس لە عیشق و تەنهای و جیابونەوە و هەستانەوەی دواتری دوای شكست، باس لە ونبونی مرۆڤ لە شارەگەورەكاندا دەكات، كە چۆن جۆرێكە مرۆڤ بۆتە ڕوبۆتێكی گەورەو لە قەبارەختترین جۆگادا هەست بە تەنهای گەورە دەكات، بەجۆرێك ئەگەر وشیاری نەبێت ئەستەمە بەئاسانی خۆی بدزیتەوە، نوسەر بە دەربڕین و داشتنی هەموو ئەمانەش زمانێكی تەواو پڕلە هارمۆنیای مۆسیقی بەكارهێناوە كە خوێنەر پەرەگراف بەدوای خۆیدا ڕادەكێشێت، بۆیە بەبۆای من خوێندنەوەی ئەم ڕومانە بۆ خوێنەرانی ئێستای ئێمە گرنگە، چونكە ڕومانەكە جگە لە تەكنیكە بەرزەكەی خاوەنی چیرۆكێكیشە كە تاڕادەیەك لە ژیانی ئێستای زۆربەمانەوە نزیكە، وەك نوسەریش خۆی دەربارەی ئەم ڕومانە دەڵێت" بۆ نوسینی ئەم كتێبە خۆم دەسوتام و وشەكانی ڕومانەكە یەك یەك دادەگیرسان" من بەهیوام لەم نوسینەمدا ناهەقیم لە گێڕانەوەی تیكستەكە نەكردبێت و خۆتان بەخوێندنەوەی چۆژی ڕاستەقینە لە ڕومانەكە وەرگرن و ئەم نوسینەی منیش تەنها وەك ناساندێكی كورت چاولێبكەن. سوپاس بۆ وەرگێڕی ئەزیز(مەریوان هەڵەبجەی) لەپای ئەو وەرگێڕانە جوانە بەو زمانە پاراوەو ناساندنمان بەم بەرهەمە ناوازەیە. بەهیوام لە داهاتوودا بەرهەمی زیاتری (بی تا مەلەكوتی) بخوێنینەوە.

_____

بۆ ئەم نوسینە سودم لەم كتێبانە وەرگرتووە.


1- خوێنەری كوشندە_بەختیار عەلی_ 2005
2- جیهانی ڕومان_ هاشم ئەحمەد زادە_2015
3- بیرەوەریەكانی ئەلبیرت كامۆ_وەرگێڕانی_پێشەوە حسین.

# ململانێی ئەمریکا لە پێشەنگی ئابووری جیهانی ... ڕوبین نەریمان

ململانێی امریکا لە پێشەنگی ئابووری جیهانی ستراتیجیەت و ئامانجە کە بەشێوەیەکی زۆر باش توانیویەتی بازاڕ و پیشەسازی بەرەو پێش بەرێت و سەرچاوەی ووزەی جیهانی لەبەرژەوەندی ئابووری امریکادا بەکاربهێنێت .

ووتاتی چین کە رکابەری امریکایە هەوڵ دەدات بە گەیشتن بە پێشەنگی ئابووری جیهانی و ململانێیەکی توند دەکات کە بەجۆرێک ڕۆژ لە دوای ڕۆژ نزیک دەبێتەوە لە ئامانجەکەی.
چین خاوەنی گەورەترین سەرچاوەی مرۆی جیهانی و جبەخانەیەکی گەورەو پێشکەووتوی سەربازی و ئابوریەکی گەشەکردووە بەیە ەووبەروبونەوەو ڕاگرتنی چین کارێکی ئاسان نیە بە امریکا .
بازاری ناوخۆی چین پشتی بە بەرهەمی ناوخۆیی سادەو پیشەسازی بچوک بەستوە بە جۆرێک بازاری چینی داپێشیوە پێویستی بە هیچ بەرهەمێکی هاوردە نیە .
چین خاوەنی پیشەسازیەکی گەورەیە کە لە توانایدا بەشێکی زۆری پێداویستیەکانی جیهان لە ئەلەکترۆنیات و پیشەسازی پەترۆکیمیاوی و چێک دابین بکات ، لە ەوی کوشتوکاڵەوە بازاری ناوخۆیی تێردەکات .
خاڵی لاوازی ئابووری چین ووزەیە کە سەرکەی تریانیان نەوتە کە لە ڕۆژکدا ١٢ ملیۆن بەرمیل هاوردە دەکات تەواوی بەکاردەهێنێت بە ئەوەی بتوانێت نەوت هەبگرێت بە کاتی پێویست.

امریکا جیاوارتر لە امپراتۆرە جیهانیەکانی پێش خۆی یاری دەکات بە پاراستنی بەرژەوەندیەکانی لە ەووبەرووبونەوەی نیارە کانی ، خۆی لە ململانێ سەربازیەکان بە دوور دەگرێت لەگەڵ وەاتە زلهێزەکانی جیهان، فشارە ئابوریەکانی زیاد دەکات لەسەر چین بەتایبەتی لە بواری ووزەدا .
بەیە دەستگرتن بەسەر سەرچاوەی نەوتی جیهانی و بەرزبوونەوە و نزمبونەوەی نرخی نەوت و تەواوی گۆرانکاریەیە جیهانیەکان وکێشە هەرمایەتیەکانی ناوچەکە لە کاتی ئێستادا لەخزمەتی ستراتیجیەتی امریکایە بە لەدانی ئابووری چین .

لە نزمبونەوەی نرخی نەوتدا وەاتانی بەرهەمهێن زیان لە ئابوریيان دراو توشی کورت هێنانی بوودجەبوون کە امریکا رێژەیەکی زۆری نەوتی خاوی جیهانی دەکرێت کە دەکاتە ٢٢% بەرهەمی نەوتی جیهانی کە ڕێژەیەکی بەکاردەهێنێت و ڕێژەیەکی هەندەگرێت لە چاڵە نەوتە بەردینەکان و دەست کردەکانی امریکا .
بە لێدانی ئابووری چین امریکا لە داهاتوودا نرخی نەوت بەرزدەکاتەوە بەجۆرێک کاریگەریەکی بەرچاوی هەبێت لەسەر ئابووری چین بە بەدورکەوتنی امریکا لەزیانی زیادبوونی نرخی نەوت ، نەوتی هەڵگیراوی خێی بەکاردێنێت کە بەهەرزان لەمەدا دەیکڕێت .

بە بەرزبونەوەی نرخی نەوت دەبێت ڕێژەی نەوتی بەرهەمهێنانی جیهانی کەمبێتەوە کە لە ئێستادا ٩٢ ملیۆن بەرمیلە لە ڕێژەکەدا ، کە تەواوی وەاتانی بەرهەمهێن خوازیاری بەرزبونەوەی نرخی نەوتن بەڵام کام وەاتی جیهانی هەڵدەستێت بە کەمکردنەوەی ئاستی بەرهەمهێنان !!
بە بەرزکردنەوەی نرخی نەوت امریکا سیناریۆی زەر خراپی ئامادە کردوە بە وەاتانی بەرهەمهێن کە چاوەڕێی نەهامەتی زیاتر و جەنگی زیاتربین .
بەوپەیەی وەاتانی ناوچەکە ( ووەاتانی کەنداو عێراق ئێران ) ڕێژەی٣٠% نەوتی جیهانی بەرهەمدێنن و کێشەی مێژووی و ململانێ لەنێوانیاندا هەیە بە ئاسانی امریکا دەیانخزێنێتە شەڕکی کاولکاریيەوە کە توانای هێناردەکردنی نەوتیان نەمێنێت کە لەهەمانکاتدا ئاسایشی اسرائیل پارێزراوتر دەبێت و نرخی نەوت بەرز دەبێتەوە .

پێش بینی دەکەم نرخی نەوت تا چەند ساڵێکی تر بەوجۆرە بێت کە لە ٦٠$ تێنەپەڕێت، تا ئەو کاتەی امریکا بەشی چەند ساڵێک ململانێی توند لەگەڵ ئابوری چین نەوتی پەوویست هەڵدەگرێت وە لەدوای ساڵی ٢٠٢٠ بچێتە زیاتر لە ٢٠٠$

---

# سوودو قازانجی کەمپانیا

# زەبەلاحەکان و پەیوەندی دیبلۆماسیانەی دەوڵەتان، هیچ وەخت باکی بە مافی مرۆڤ نییە

**زاهیر باهیر – لەندەن**
**10/12/2016**

ئەو کارەساتانەی کە ئەمڕۆ لە ڕۆژهەڵاتی ناوین-دا و لە ئەفگانستان و هاتانی دیکە دەگوزەرێ ، ملۆنەها خەڵکی بێچارەی کردۆتە قوربانی، کە بەشی زۆریان منداڵان و ئافرەت و پیر و پەککەوتوانن. ئەوەی کە لە ئێستادا بە بەرچاوەوەیە و ڕۆژانە میدیاکان دەیانهێننەوە یادمان ، سوریا و یەمەنن.
ماوەی چەند ڕۆژکە لە بریتانیا بەهۆی ئەو ڕاپۆرت و دەنگوباسانە کە لەسەر یەمەن دەگوترێت و کوشتنی خەڵکانێکی زۆر و قوربانیبوونی ژمارەیەکی زۆر لە منداڵان کە زۆرێکی ئەم قوربانیانە بە فڕۆکە و چەکی عەرەبی سعوودییە . ئامارەکانی ڕۆژنامەی گاردیان کە لە دەوڵەتە یەکگرتووەکانی وەرگرتووە نیشانی دەدەن ، لە سەدا 60 ی ئەو2067 ی کە بوونەتە قوربانی لەیەمەن لە مانگی تەموزی پارەکەوە، خەڵکانی سیڤلن. ( کە ئەم ئامارە زۆر کەمترە لە ئاماری حەقیقی ) بۆ ئەمەش سعوودییە بەرپرسیارە. هەروەها لە مانگی جێنیوەری ئەمساڵدا هەر ڕاپۆرتی دەوڵەتە یەکگرتووەکان دەڵێت، کە 119 هێرشی ئاسمانی کراوەتە سەر یەمەن هەر هەموویان مافی مرۆڤی نوێدەوڵەتی بەزاندووە ئەمە جگە لەوەی کە زیاتر لە یەك ملیۆن کەس دەربەدەربوون . هەموو ئەم هێرشانە و هۆکاری خەستکردنەوەی شەڕەکە و کوژرانی خەڵکانی زیاتر ، خودیی سعوودییەڕ ، چەکەکانی سعودییەش بریتانین ، سعودییە بە تایبەتی و کەنداو بە گشتی بازاڕێکی گەورەی فرۆشتنی چەکن بۆ بریتانیا .

ئەمانە هەمووی دەنگوباسێکی گەورەی لە لایەن میدیای ئێرەوە ( بریتانی) دروستکردووە هاوکاتیش بووەتە سەریەشەیەکی گەورە بۆ حکومەتی ئێرە کە لەم هەفتەیەدا ‘ تیرۆزە مەی ‘ سەرەکوەزیرانی ئێرە چوو بۆ سەردانی کەنداو و لەوێ پاشای سعودییە و ئەمیری بەحرەینی دیت و وەلای بریتانیای بۆیان دووبارە کردەوە .
هەر لەم کاتەشدا وەزیری دەرەوەی بریتانیا ، ‘ بۆریس جۆنسۆن’ هەفتەی ڕابوردوو لە کۆنفرانسەکەی ‘ڕۆم ‘ پایتەختی ئیتالیا، باسی

لە هەسوکەوتی سعودییەو و ئێران کرد ، کە لەوێدا شتێکی جاوەڕواننەکراو و نەشیاو ، بوو، کە بێ کەسێکی وەکو ئەو کە نوێنەرایەتی حکومەتەکەی دەکات. وتی " سیاسیی هەن کە دین دەشوێنن و بەخراپ بەکاری دەهینن، پەیەی جیاوازی هەمان دین بەکاردەهێنن تاکو ئامانجە سیاسییەکانیان فراوانتر بکەن . ئەوەش یەکێکە لە گەورەترین گرفتە سیاسییەکەی هەر هەموو ناوچەکە ، تراژیدیاکەش بۆ من ئەوەیە کە لێرەدا تۆ ئەم شەڕانەت بە وەکالەت هەیە و هەموو وەختێکیش هەر شەڕە لەو ناوچەیەدا – ئایا ئەمەش لەبەرئەوەیە کە سەرکردایەتییەکی بەهێز لەناو خودی ئەو وڵاتانەدا نییە." درێژە بە قسەکانی دەداو دەڵێت " هەر لەبەر ئەوەشە کە سعوودییە و ئێران و هەموو کەسێک دەچنە ناوەوە و هەروەها چەواشەکاریی دەکەن و کێشەکان دەشێوێنن و ڕێگی شەڕەکان بە وەکالەت دەگێڕن"
گەرچی ' بڕی جێنسێن' ئەم قسانەی کرد بەڵام نە دانی بەوەدا نا کە چێن و سعوودییە ئەو ئاگرە خۆش دەکات و بە چەکی کۆش؟ نە حەڵکیشی هەبوو و هەیە بۆ ئەو کێشەیە ، تەنها وەکو قسە دەرپەڕاندنێك بوو، نە شتێکی دیکە. بۆ گومان ئەم قسانە پێچەوانەی سیاسەتی حکومەتی بریتانی بوو کە هەرگیز ناخوازن بە ئاشکرا ڕەخنەی هاوپەیمانەکانیان بکەن ، چونکە ئەوەی بەلای ئەوانەوە گرنگە " بزنس بەردەوام بێت و بۆ ئەمەش پەیوەندی لە تەکیانا ئاسایی بێت" ئیدی ئەوە گرنگ نییە چەندێك لە دانیشتوانی بێتاوانی وڵاتان دەکوژرێت. ئەوەی گرنگە دەروازەی کۆمپانیا چەکفرۆشەکان دانەخرێن و کرێکارەکانمان بۆ کار نەبن تاکو سەریەشە بۆ حکومەت دروستنەکەن و جارێکی دیکەش دەنگیان بۆ بدەنەوە بییانکەنەوە بەمەزمی گیانی خۆیان.

ئەوەی گرنگە لێرەدا کە تێبینی بکرێت ، هەر ئەوە نییە کە دەسەڵات و کۆمپانیاکان بۆ باك و بۆ منەت بن لە کوژرانی خەڵکانێکی زۆر و وێرانکردنی وڵاتانی دیکە و ژینگەکەشیان ، بەکو هاوکرێکارەکانیشمان دەستیان هەر بەو خوێنە ، لە پێناوی بژێوی خۆیاندا و لەدەستنەدانی کارەکانیانا ، هەر سووڕە.
کرێکارەکانمان کە لە لایەن چەپ و کۆمۆنیستەکانەوە دەپەرستڕێن و دەیانەوێت جێەوی شۆشیان بدەنە دەست و بیانکەنە مەزمێکی دیکە بەسەرمانەوە ، کاتێك کە دەسەڵات دەگرنە دەست ، هەمیشە لە دامێنی بۆ کاران و قوتابیان و خانەنشینکراوان و پیر و پەککەوتوانەوەن لە هەوڵستی شۆشگێڕیانا و پەرشییان و بایاخیان بۆ شکاندن. نەك هەر ئەمەش ، بەکو جاری وا هەیە ، بە چەند میلێکیش لە دوای سەرکردە و هەندێك لە پەلەمانتارە چەپەکانیشەوەن.

نموونه لێرەدا، لە بریتانیا، زۆرن، بەڵام من تەنها هەر دوو نموونە دەهێنمەوە. یەکەم: ئەمساڵ لە کۆنفرانسی پارتی کرێکارانی بریتانیا کە ‘جەرمی کۆربن’ سەرکۆتی و کابرایەکە کە ئابووریەکی زۆر پاك و پێ لە خەبات و تێکۆشانی هەیە و زۆریش دژی چەکی نوەوی و ئوستولە حەربییەکانی بریتانییەیە و هاوکاتیش دەستی ژینگەیە هەر وەکو هەموو وەختێکی دیکەی دژی نوژەنکردنەوە و چالاککردنەوەی ئەوانە، وەستایەوە.

لە کۆنفرانسەکە پێشنیازێکی پێشکەش، کرد تاکو پەلەمانتارەکانی حیزبەکەی دژ بەو نۆژەنکردنەوە ئەوانەی سەرەوە دەنگبدەن کە نزیکەی 37 ملیار پاوەندی تێدەچێت و گەر ئەم پارەیەش لە پرۆژەی باشتردا سەرف بکرێت باشترە . جەرمی کۆربن ویستی ئەمە بکاتە بەیارێك و یەکەم: لە پەلەماندا دەرنەچێت ، دووهەمیش: گەر دەرچوو و جارێکی دیکە کە حیزبەکەی ( حیزبی کرێکاران) هاتە سەر حوکم پەیوەستی ئەم بەیارە بێت. بەڵام مەخابن، لەبری پشتگیریکردنی، هەڕەشێکی گەورەی کرایە سەر، چونکە گەورەترین نقابەی کرێکاران Unite لە بریتانیا، دژی وەستایەوە و کە گوایە کرێکارەکانیان، ئەندامەکانیان، بێ کار دەبن . دوای ئەوەش زۆرێك لە پەلەمانتارەکانیش بە جۆگرەکەی خۆشییەوە ، دژی ‘جەرمی’ وەستانەوە ، لەم حاڵەتەدا جەرمی ناچارکرا کە ئەندامانی پەلەمان ئازاد بکرێت لە دەنگدانا لەسەر ئەو کێشەیە لە پەلەماندا و هاوکاتیش بابەتەکە بێ کۆنفرانسێکی دیکە، هەبگیرێت تاکو قسەی لەسەر بکرێت.
دووهەم : ماوەیەکی زۆرە کە حکومەت دەیەوێ پلاتفۆرمێکی دیکەی هەڤڕین و نیشتنەوەی فڕۆکەخانەی بریتانیا، هیسرۆ ( Heathrow ) بکرێتەوە ، کە ئێستا هەر دوانە و بزنس پڕویستی بە زیاتر هەیە. لەگەڵ هەبوونی ئەم پێشنیارەشدا چەندە گروپی خۆجێی لە دانیشتوانی دەورو بەری فڕۆکەخانەکە دروستبوون بێ دژایەتیکردنی کردنەوەی پلاتفۆرمی نوێ، هەم لەبەر پیسکردنی زیاتری ژینگە و هەم دەنگە دەنگی زیاتری فڕۆکەکان، ئەمە لە کاتێکدا لە لایەن ژینگە دۆستان و چەپ و سۆشیالیست و ئەنارکیستەکانیشەوە پشتگیرییان لێدەکرێت.

لەم کێشەیەشدا ‘جەرمی کۆربن’ هەر وەکو هەمیشە دژ بەم جۆرە کارانە، ئاوەستایەوە و ویستی ئەمەش ببێتە بەیارێك تاکو ئەندام پەرلەمانەکانی پارتی کرێکاران دەنگ دژ بەو پێشنیارە بدەن و نەبێت بە یاساو جێبەجێ بکرێت. بەڵام دیسانەوە لە لایەن هەمان نقابە و نقابەیەکی دیکە و بەهاوکاریی هەندێك لە ئەندام پەلەمانەکان

دژایەتی بەیارەکەی سەرکردەی پارتەکەیان کرا. ماوەیەک لەمەو پێش کە پێشنیارەکە چووە وتووێژی نێو پەڵەمان و دەنگی لەسەر درا و بوو بە بەیار و جێبەجێ دەکرێت . هەکاری ئەوەش کە نقابەکان لەگەڵ ئەم بەیارەدا بوون چونکە وتیان ئەمە دەبێتە هۆی زەمانەتی پاراستنی کاری کرێکارەکان و دانانی کرێکاری دیکەش . تەنانەت لەم کێشەیەدا هەوێستی ئەندام پەڵەمانتارەکەی ئەو گەڕەکە کە خۆی لە بنەماڵەیەکی دەوڵەمەندەوە هاتووە و سەر بە حیزبی موحافیزینیشە ، چاکتر بوو لە نقابەکان ، کە ئەو لە دژی ئەوەی کە ئەو پێشنیارە بوو بە بەیار و جێبەجێدەکرێت ، دەستی لەکار لە وەزیفەکەی کێشایەوە.

Zaherbaher.com

---

# چەند کۆتەکێکی جەنازەیی … نەژاد عزیز سورمێ

(1)
هەر چیمان کرد ،
بەشی ئارەزووی
شازادە تەنپەروەرەکانی نەکرد..
هەر چیمان کرد بێ (سبەی) ،
(ئەمڕۆ) لەسەر شەقامە خوارەکانی سەدەی بیستەم
وەك چۆلەکەیەکی سێ یاری پێ دەکەن…
وەرە با پەیمانێك لەگەڵ ئەشکەوتە کوێرەکان مەڕ بکەین.
وەرە با لە کۆتەڵی بێ تارای ئەبەدییەتدا بنووین.

(2)
ئێمە ئاسمانمان ،
بێ کۆتەڵی یادگاریی ئەوانە .
ئێمە خەرمان ،
بێ باخچە هەواسراوەکانی ئەوانە..
ئێمە مانگمان ،

ئەستێرەکانمان
بێ مەداری بەتاڵی ئەوانە ..

(3)
بەرەو من بڕی
هەموو شتێکت دەست دەکەوێ
هەموو شتێك ،
بە (مردن)یشەوە..
کە ئەوە ساڵەهایە لە شەڕ بەجێ ماوە !
بەرەو من بڕی ،
دەتوانی بەرامبەری دابنیشی
یا لەگەڵی بئاخڤی ..
حیکایەت و سەربردەت بۆ بگێڕەتەوە..
مەگەر ئەو تەواوی چیرۆکی (پڕشڵ کردنی گوڵەکان)ت
بۆ باس بکا.

(5)
ئەو هەموو چاووانە..
ئەو هەموو گوڵیانە..
ئەو هەموو زمانانە..
دەستم بوو.. خواردیان .
قاچم بوو.. خواردیان .
چاوم بوو.. کوڵیان .
ئەوەتا تەمەنی بۆ کاوەژانە و بۆ پەنجەرە و بەژواریشم .
شەڕی پێدا دێتە خوار ..
ئاژاوەی لەبەر دەڕوا ..
هاتبووم بڵێم :
ئەم درەختە بەشکە لە مێژووی
هەتاوو سێبەرمان
پێویستە بمێنێ .
دەستم بوو ، خواردیان ..
قاچم بوو ، خواردیان ..
چاوم بوو ، کوڵیان ..
ئەو هەموو چاوانە..
ئەو هەموو گوڵیانە..
ئەو هەموو زمانانە..

(6)

لەم ئەلبومەدا یادگاری منایەتان کوشت
لێرە ، لەم سنوورەدا :
گرانییەکانمان ،
لەشەکی دەستەویەخەی نابەرابەردا تیاچوون . .
لە تونێڵە تاریکەکانی ئەم پایتەختەدا ،
شیعرەکان ،
شینیان بۆ پاڵەوانەکانمان گۆڕا ..
پڕمانەوە دیارە
هەموو فریشتەو شەیتانەکانمان تێراندووە
تا لە ئەفسانەیەکی سیلاکبوودا دەرکەوین ..

(7)
بەداخەوە ڕایدەگەیەنم :
گوڵەگەنمەکان پیر بوون
دەم و چاو لێچ .. ماندوو ..
وەك لەشکرێك لەشەدا
بە دڵداوی گەڕابنەوە ..
لە گوڵی ڕووبارەکان کەبونەتەوە
نوێژ بۆ شارای دزراو دەکەن ..

8/1993

---

# مامۆستایانی خواست و ئاگایی … بارزان دڵداقۆیی

لە هەر کەمگۆیەکی پشکۆتووبنواین یان لە پشکۆتنکانی سەراسیمە بووبین، ئەوە خاڵك ئاماژەی پێبکرێت، ڕەخستنە، ڕەخستن پەوەندی بە زانینەوەیە، زانینیش لە ڕگەی پرسیارکردن، فڕکردن و گەیاندن دەتە دی، وەجا پگەی مامۆستا گەلە لێرەدا بەرز و مەزن دەکەوێتەوە، لە کەی مامۆستا لە ژوور چینەکانی تری کەمگە دەردەکەوێت؟ ئەم پرسیارە پەوەند بە ئاگایی و ڕەخنەگرتن لە خەیە، ئەم خەیە مامۆستایە، چەندە نەخوێندەرو دەبەنگ بێت گەلەتەرو

چەندش ئاگایی لە زانست، مێژووی نەتەوەو ئەدەبیات، بەکورتی بخوێن بێت، ئەوەندەدوورنماتر و بەتەك پەروەردە، رەخنەگرتن و خەستە ژێر بەرپرسیاریێتییەوە، بەخەم دەبێت.

بەیە دەبێت مامۆستا پێشەنگی کۆمەڵگە بێت، ئەم دەتوانێت وابکات رەخنە بگیردرێت و شتەکان بخاتە ژێر چنگی لێپرسینەوەوە، لێپرسینەوە وابەستەیە بە دادوەر، ئاخەمامۆستا دادوەر؟ سەرەشقبووون بەسەر گشت، لە وانەگوتنەوە و چۆن راهێنانکردندایە، وانەگوتنەوە لەبەرانبەر بیانییدایەو راهێنانکردنیش لە بەرانبەر چاودێریکردندایە، کەواتە مامۆستا کە راهێنانکار؛ چاودێرە، ئەم چاودێربوونێش سەرەشقبووونە، کەواتە مامۆستا چاودێرە بەسەر راهێنانپێکراوانی دوێنێ، بەیە بە وانە پەگوتراوانی دوێنێ، لە بیانییاندا دادوەرە، دادوەرە چونکە بەرپرسیان بووە، ئەگەر دوێنێ، خەی نەکردبێتە بیانیوان و چاودێر، ئەوە ئەم مامۆستایە مەحکوومو تاوانبارە،

کەسی سەرەشقیی، دروستکاری بیری ئازادە، وابەستە نییە بەهیچکەس، زووتا بەبەرژەوەندخوازان و بیار بەدەستانی نەخوێندەوار لێنادات و نەژێنێ، نەژێنین خاوەنیبوونە بە خواست، خواستیش کۆمەڵگەی چالاك و نەوەی بەئاگا دروست دەکات،
تاکەکی کارا، کە وانەپەگوتراوەکی مامۆستای بەئاگا بووەو پەگەیەنراوەکی پێ خواستە، ئەوە ئاگایی بەسەر خەیەوە هەیە و دەوەستەندە بە ئەمە و هەست بە دووەدی و ترس ناکات، سەر مەشقی ئەم تاکە، خودە ناسکردووەکەیەتی و ئازادیش نان و شەڕفمەندیەتی، بەیە لەسەر بناغەی وەها تاکەك کۆمەڵگە وەك ئەو دەخە هیچخوازیی و بەها داووخاوە ناکەوتنەوە، پرس و شتەکان بەرەو بنبەست ناچن، بەیە دوای ئەم گەشکردنە پەروەردەیە، هزر و ئازادی لەدایك دەبن، هەزر بە کۆمەڵگەیەکی شارەستانی و خاوەن کولتوور و ئازادیش ناسنامە.
تەکەوتنی کۆمەڵگە لە گەندەڵی و مافخووراوی، پەیوەندی سەرەکی بە نەبوونی خواست و ئاگایی مامۆستاوە هەیە، چونکە مامۆستا بەرپرسیاری سەرەکی ئەم دەخە رانەگوزەرە بەکیسەڵبووەیە، مامۆستا رەگەری بەردەم گەشە و گەشان نییە، بەڵام زەر بەداخەوە نەبوونی خواست و ئاگایی لە مامۆستاکانماندا ئەم دەخەی ئەمەی بەرهەم هەناوە، دەخەك کە گەنج و وەچەیەکی تەنبەڵ، نەخوێندەوار، ترسەنەك و بەدەنگ لە ماف و ئازادی پە بەخشیوین.

بەمنەتبوونی سەرەك و ئاراستەکردنی ئەم گەلەمەگەلە بەرە و

هەڵپەین و نەزانین بردن، پەیچنەبوون و کەیلە سەیرکردن، هیچ شتێك نییە لەو بەرهەمە، کەبوونی وێنەی کارەکتەرکی دەنکیشەتییە، کە دواجار مامۆستاکانی ئەم سەرکە داستان خەیاڵاوییە، مامۆستایانی بەخواست و گەلحە بوون.
خۆساندن یان کوشتنی خواست لە تاك خوێندکارانماندا، وادەکات پاشکەیی، کەیلەبوون و بەدەنگی بە مافی خۆیان بزانن، باڵاکردنی هەستی خۆ پەیچنەبوون؛ دەرەتانە بە ئایینەدەی کەمەگەو نەتەوەیەکی بە ناسنامەو دەوڵەت.
مامۆستای بەخواست و ئاگایی، ناتوانێت خوێندکارەکی ئازا پێ بگەیەنێت، بەیە لەم وڵاتەدا هەیمەنەی حزبیی، باڵی کەشاوە و رابەری پەروەردەیە، لەژێرهەژمووونی ترساندن و و کەیلەکردندا، مامۆستای بەخواست و ئاگایی، دەستەمەی چارەکە موچەیەك کراوە پێشی شەرفمەند، نەك شەرفمەند کرابێت پێی.
لە کۆتاییدا گەرەکە بگوترێت: دەبێت مامۆستا، گەلانەکی بنەڕەتی لەژیانی خۆی دەستپێبکات و پێی بە خودە رەسەنەکەی خۆی ببات و بیەزێتەوە، ئەمەش لەپێناو وەگەڕخستنی ئەم گەلە وابەستە بە نەریت، نەزانی و ڕەوێنراوە لە ماف و ئازادیی.

---

# ئەوارە هەیە ، هەور بە دەست بەتاڵییی دەتەوە ..... نەوزاد بەندی

کورتەی هەواڵەکان ، دەست بەتاڵە ..
پەرلەمانتارانی بەغداد ، دەست بەتاڵە ..
حوکمەت مەڵە ئەکا و
ئەڵە : سااڵەکی تریش ،
ئەبە هەموو ئەوارەیەک ،
بە دەستی بەتاڵ بەڕێوە ..
مامۆستا بە دەستی بەتاڵ ، بۆا بە مەکتەب ..
جەژن بە دەستی بەتاڵ ئەڵاهو ئەکبەر ..ئەڵاهو ئەکبەر ..
موعارەزە ئەڵە : شتمان کردووە بەتان ،

بەس ئامۆژگاریتان ئەکەین
کە واز نەهێنن لە دەستی بەتاڵ ..
دایک لە چێشتخانە ،
بە دەستی بەتاڵەوە بە منداڵکانی ووت :
ئەمڕۆ نامتوانی ئاگر بکەمەوە ..
کەمئەندامێک بە دەستی بەتاڵەوە ،
بەسەر عەرەبانەکەیەوە ،
هاتەوە بە ماڵەوە ..
پێیان وتبوو : لیستی موچەی ئەم مانگە ،
کەم ئەندام و منالی شەهیدی تیا نیە ..
شەهیدە بە دەستی بەتاڵەوە گەڕایەوە دیوانی خوا ..
پێیان ووت : ماندوو نەبی ….
ووتی : ئەستا قووتی منداڵکانم ،
بە دەست نیشتمانفرۆشکەوە نیە ،
کەنکەنی پە دەکا ..
ماندووم ..زۆر ماندووم ..
شەهید نیم ، مردووم ..
بەوانە ..
ئەو خەڵکە هەمووی دەستیان بە تاڵە ..
بەوانە ..درەختەکان چەند بە دەست بەتاڵیی ،
تەماشای یەکتری ئەکەن و ئەڵێن :
بەینەوە لە دەستبەتاڵیی باشترە …
پیرەمێردێکی حەوت گۆز ێیش ووتی :
ئەزانن چییە عیللەتی پەتای دەسبەتاڵیی ؟
فرۆشتنی قووتی میللەتەکە هەر بە کاڵیی ..

---

# زمان … پشکۆ ناکام

ئای پڵاوی لاستیکی نگبەت، بزانە بە ناوی تۆوە چی ئەگوزەرێ! ماوەیەکە لەرە و لەوێ ناوی تۆ بەتۆ بنەشتۆ خەڵکی سەر زمانی چەن بازرگانێکی خۆ بە سیاسەت مەشغوڵکەرەوە کە هەر سەیری گیرفانیان کرا ، یەکسەر تۆ ئەکەن بە شایەتی ئابردوویان وبە دەنگ کردنی خەڵک بە جۆرێک وەک چەن کەسانی سلکی دیبلۆماسی (حصانة) یان هەیە ،

ئەوانیش ئەیانەوێت تۆ( پێڕاوی لاستیک ) بکەن بە حەیوانێکی خەیان نە کەس بۆی هەبێت سەیری جانتاکانیان بکات، نە کەسیش بۆی هەبێت لێیان بکەوێتەوە… خۆ ئەگەر هەزار مەتر تێیان لێ پێ کردبێت ،ئەستا سەدان هەزار دۆلاریان لێ بڕی وەرگرتۆتەوە لەسەر پرینسیپی " پێڕاوی لاستیک بڕامبەر دۆلار " ، هەر چۆنێ گەر هەموو ڕەسمەکانی ئەو کاتانەی بە حساب تێیان لێ پەیدا بوو نیشان بدەن ، دەرئەکەوێت چۆن بە ناوی تۆ وە شەرعیەت ئەیەن بە ئەستایان..چۆن بە دەم تۆ وە قسە ئەکەن بەمەش سنورێک لێ نەوان زەمانی تۆ و ئەستای پێڕاوی چەرمی ئەوروپیی ناهەڵن… ……خۆکانێک لێ هەموو سەنگەرەکانیانا : کەمەبەی ئاڵای شەڕش ، لەوەوە بە زەحمەتکەشان ئینجا پێچک بە ' کەمەیی کەسکی کوردستان' ، و لێ بەنزین بەانیشا لێ ماڵێ گەورەکە ! سلفەکیان کوژانەوە بە ئەوەی تۆ یان لێ پیا بێت، ئیتر شیرین کردنی ناوی تۆ بە ! جا ئەگەر هەر کەسێک چۆن مانگ و ساڵێک تۆ لێ پێ بکا و دواتر دەڵێمەند بێ ، لام وابێت تۆ " پێڕاوی لاستیک " هێندە گران ئەبویت مەگەر هەر لێ ئەوروپا و لێ چۆن کەگایەکی تایبەت دەست بکەوتیتایە …. ئەزانم تۆی داماو ئەی پێڕاوی لاستیک گەر' زمان ' ت هەبوایە،چیت ئەووت…….